…ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

64 (8285) | 1957 оной мартын 16, суббото | Сэн 20 мүнгэн

Тарилгада бэлэдхэлэй дутуунуудые дары усадхая

Хүдөө ажахые, тэрэ тоодо мал ажалые дам саашадань хүгжөөжэ, һү, мяха, нооһо болон бусад продуктнуудые улам ехээр абаха гэһэн зорилго мүнөө үедэ эрид шангаар табигдаад байна. Энээниие бэелүүлхын тулада түбхын түрүүн орооһо тарянай ургасые хаа хаанагүй дээшэлүүлхэ шухала гэжэ партиин обкомой IV пленум тогтообо.

Үндэр баян ургаса абахын тулада хабарай полевой хүдэлмэриие түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтажа, тэрэниие агротехническэ эрхим болзорто үнгэргэхэ хэрэгтэй бшуу. Мүнөө тарилгада орохо саг үдэр ерэхэ тудам дүтэлжэ байна.

Аймагуудаар һаянай болоһон байгаа шалгалта дээрэһээ харахада, зарим колхозууд болон МТС-үүднай хабарай тарилгын хүдэлмэридэ бэлэн болоогүй, нобшоржо байһаар. Машина тракторнууд болон тарилгада хэрэгтэй бусад зэр зэмсэгүүдээ хүсэд бэлдээгүй, үрэһээ сэбэрлээгүй, поли дээрээ үтэгжүүлгэ гаргаха түсэбөө дүүргээгүй колхоз, МТС-үүд олон. Республикын нэгэшье МТС тарилгада хэрэгтэй бүхы юумэнүүдээ бэлдээгүй байха юм. Машинын эбдэрхэдэ поли дээрэнь заһаха частьнууд, зэр зэмсэгүүд дутуу, горючи, түрхихэ тоһо зөөлгэ эхилээдүй. Баргажанай, Хонхолойн, Закаменай МТС-үүд тарилгада бэлэдхэлые илангаяа ехээр удаарууулжа байна. Мүнөө машина зэмсэгүүдые заһабарилга эрид түргэдхэгдэжэ, мартын 20 хүрэтэр энэ хүдэлмэри хаа хаанагүй дүүргэгдэхэ ёһотой. Тэрээнтэй хамта заһагдаһан машина, тракторнуудай шанарые һайса шалгажа, олдоһон дутуунуудыень дары зайсуулха шухала.

Нютагай үтэгжүүлгэ элбэгээр бэлдэжэ, тэрэниие зүбөөр хэрэглэһэн колхозууд хартаабхын, кукурузын, орооһо тарянай болон бусад культурануудай ургасые нилээд ехээр дээшэлүүлдэг байна. Тиигэбэшье, энэ шухала хэрэгые тоодоггүй, аргал шэбхэеэ поли, сабшалан дээрээ гаргахын орондо жалга жаама руу хаяжархидаг гү, али адуу малайнгаа хото хорёогой захаар бог болгодог баримтанууд али олон үзэгдэнэ. Илангаяа Сэлэнгын, Яруунын, Хэжэнгын, Зэдын, Кяхтын аймагай колхозууд аргал шэбхэеэ хэрэглэжэ, хүдөө ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ тушаа һаналаа табинагүй. Тиимэл хадаа Кяхтын аймагай колхозууд аргал шэбхэ гаргаха түсэбөө миил арбаад процент дүүргээд байна ха юм. Иимэ нобшо байдалтай эрид шангаар тэмсэхэ саг ерээ.

КПСС-эй обкомой IV пленумэй тогтооһоной ёһоор март, апрель һаранuудта хаа хаанагүй аргал шэбхэ зөөхэ, нютагай бусад үтэгжүүлгэнүүдые суглуулха түсэб сүм дүүргэгдэхэ зэргэтэй. Тиимэһээ колхоз, совхоз, МТС, аймаг бүхэндэ энэ шухала хүдэлмэридэ мори унаа, автомашина, трактор олоор табигдаха, колхозуудай, совхозуудай, МТС-үүдэй центртэ һуудаг хүнүүд, мүн хүдөө тосхонуудта ажаһуудаг зон эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёһотой. Тиигэбэл энэ жэлдэ сахарай свёклын, огородой эдеэнэй, хартаабхын бүхы тарилгые наг шэбхээр үтэгжүүлжэ шадаха байнабди.

Гэхэтэй хамта, ойрын үдэрнүүдтэ колхозууд минеральна үтэгжүүлгэнүүдые зөөжэ абаад, тэрэнээ нютагай үтэгжүүлгэнүүдээр худхажа, тусхай органоминеральна холисо бэлэдхэхэ уялгатай. Мүн энэ үедэ үтэг шорой, наг шэбхээр горшоогхонуудые хүсэд хүрэхөөр хэжэ абаха, парник болон теплицэнүүдээ заһажа, саг соонь тарилга хэхэ болоно.

Республикын олохон колхозууд жэлһээ жэл бүри тарилгаяа муу шанартай үрэһөөр хэһэн дээрэһээ угаа ехэ гарзада ороно, һайн ургасашье абажа шаданагүй. Энэ хүдэлмэри мүнөө жэлдэшье хангалтагүй байһан зандаа. Һүүлэй мэдээгээр колхозуудта хаагдаһан үрэһэнэй дүрбэнэйнь нэгэ хуби мүнөө хүрэтэр сэбэрлэгдээгүй, 80 гаран процентнь тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй байна бшуу. Мухаршэбэрэй, Бичурын, Ториин болон Хориин аймагуудай колхозууд үрэһэ хүрэнгөө тарилгада бэлэдхэхэ хүдэлмэриие яаха аргагүй муугаар ябуулна. Тиин, муу шанартай үрэһые һэлгэхэ, дутуу байһан үрэһэе хүсэлдүүлхэ тушаа мүн лэ оролдолго гаргагданагүй.

Партиин айкомууд болон аймгүйсэдкомууд эдэ үдэрнүүдтэ үрэһэ хүрэнгэеэ хүсэд түхеэржэ, нара һалхинда шаналжуулхын түлөө энэ хэрэгтэ хайша хэрэгээр, харюусалгагүйгөөр хандадаг хүнүүдтэ шанга хэмжээ абажа, колхозуудай, МТС-үүдэй бүхы хүсые, арга боломжонуудые үрэһэ хүрэнгэ бэлэдхэлгэдэ элсүүлхэ уялгатай.

КПСС-эй айкомууд, колхозуудай, МТС-үүдэй партийна эхин организацинууд 1957 ондо хүдөө ажахын культурануудай үндэр баян ургаса абахын түлөө социалистическэ мурысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, колхозниигууд болон механизаторнуудта партиин обкомой IV пленумэй шиидхэбэриие ойлгуулжа үгэхэ зэргэтэй.

РСФСР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси

РСФСР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси мартын 14-дэ Москвагай Кремлиин Ехэ Ордон соо хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ. Арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб тухай, 1957 оной республикын Гүрэнэй бюджет тухай элидхэлнүүдээр үгэ хэлэлгэн үргэлжэлүүлэгдээ.

Нүхэд К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, А. И. Микоян, М. Г. Первухин, М. З. Сабуров, М. А. Суслов, Н. С. Хрущев, Л. И. Брежнев, Н. М. Шверник, Н. И. Беляев, П. Н. Поспелов гэгшэдэй правительственнэ ложодо ерэжэ һууханьдань, депутадууд болон айлшад үни удаан альга ташан угтаба.

Депутадууд З. К. Карданов (Ставропольско хизаар), А. К. Марасанов (Курска область), С. Т. Непшекуев (Краснодарай хизаар) гэгшэд үгэ хэлээ.

Һүүлээрнь РСФСР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министр депутат А. С. Болдыревто үгэ үгтэнэ. Барилгын олон предприятинуудые болон шэнэ барилгануудые КПСС-эй ЦК-гэй, мүн СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой ёһоор РСФСР-эй мэдэлдэ үгтэһэнһөө хойшо министерствын предприятинуудай бүтээн гаргадаг бүхы продукциин хэмжээн 2,8 дахин ехэ болоо гэжэ тэрэ мэдээсэбэ.

Гэхэтэй хамта предприятинуудые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ Министерстводэ олон дутуу дунданууд бии гэһэн шүүмжэлэлые нүхэр Болдырев зүб дээрэ тоолобо.

Тэрэшэлэн депутадууд А. Ф. Кривошей (Белгородско область), П. Я. Афанасьев (Магаданска область) гэгшэд үгэ хэлээ. 1932 ондо Охотско далайн хубхай хооһон эрье дээрэ байгуулагдаһан Магадан город промышленна болон соёл болбосоролой томохон газар мүнөө болоо гэжэ нүхэр Афанасьев хөөрэнэ. Хүн зонойнь соёл болбосоролые, ажабайдалыень һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ.

Депутадууд П. А. Малинина (Костромско область), Н. Е. Мординов (Якутска АССР), А. Н. Кураков (Тульска область), А. П. Кешоков (Кабардино-Балкарска АССР) гэгшэд үгэ хэлээ.

Мүн Читын областиин һунгуулиин Сретенскэ округой депутат А. И. Смирнов үгэ хэлээ.

Читын областиин ажалшад бүхы советскэ хүнүүдтэл адли арадай ажахын түсэбүүдые дүүргэхын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлмэрилнэ гэжэ тэрэ хэлэбэ. Областиин бүхы промышленностиин продукци гаргаха түсэб 102 процентээр дүүргэгдээ. Мүн нүүрһэ, үнгэтэ металлнуудые малтан абаха, модо бэлэдхэжэ шэрэхэ түсэбүүд, нютагай болон кооперативна промышленностиин түсэбүүд үлүүлэн дүүргэгдэһэн байна.

Гэбэшье, Читын область Сибириин болон Алас Дурна зүгэй олон областьнуудһаа промышленна хүгжэлтынгөө талаар ехээр гээгдэжэ ябана гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Манай областиин промышленностиин гол һалбаринь горнорудна промышленность болон үнгэтэ металл абалга болоно. Областьдо ехэ үнгэтэ, мүн хомор металлнууд, түмэр, титанова руда, тэрэшэлэн байгаалиин бусад баялигууд олдонхой. Березовскодо болон бусад газарнуудта олдоһон түмэрэй рудагай баялиг дээрэ Читын областьдо асари томо металлургическа комбинат барижа болохо байна. Рудагай ехэнхи хубинь газарай хүрьһэндэ дүтэ байдаг дээрэһээнь, тэрэниие малтан абахада хэлбэр бэлэн. Тиигээд тэрэнэй үнэ сэнгыншье бага байха байна. Гэбэшье энэ талаар мүртэй юумэ мүнөө болотор хэгдээгүй. Үнгэтэ металлургиин министерство гансал алта малтан абаха промышленностьда анхаралаа ехээр табяад лэ, манай областиин үнгэтэ металлургиин бусад һалбаринуудые хэрэгсээдэггүй.

Мүн РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведшье Забайкалиин промышленна хүгжэлтэдэ зохихо анхарал хандуулнагүй гэжэ областиин партийна болон советскэ организацинууд тоолоно. Тиигээдшье үнгэтэ, хара металлурги болон машина бүтээлгэ — эдэ бүгэдэ хуу союзна министерствонүүдэй гарта байжа, республиканска органууд энэ талаар ямаршье эрхэгүй байна.

Читын городто электрын хүсэнэй ехээр дуталдадаг дээрэһээнь хойто жэлдэ Читада электростанци барижа эхилхыень СССР-эй Госэкономкомиссиие, СССР-эй Электростанцинуудай министерствые болон РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведые областной организацинууд гуйһан байна.

Нүхэд депутадууд! Читын область 431 мянган дүрбэлжэн километр талмай эзэлжэ, манай ороной тэг дунда байдаг 9—10 областьнуудтай адли хэмжээнэй дайдатай. Областьдо бэлшээриин үргэн ехэ талмай бии. Хүйтэн үбэл болдогшье һаань, мал ажалые, илангаяа хонин ажалые хүгжөөхэ арга боломжотойбди. Мүнөө область дотор 2,5 миллион нарин, нарибтар нооһотой хонин бии. 1940 онойхидо орходоо хониной тоо 3 дахин ехэ болоо. Нооно хайшалжа, бэлэдхэлдэ тушаалгаар манай республикын автономно республика, хизаар болон областьнуудай дунда манай область дүрбэдэхи һуури эзэлнэ гэжэ нүхэр Смирнов хэлэнэ.

Малдаа элбэг хүрэхэ тэжээл бэлдэхэ зорилгоор областиин колхозууд болон совхозууд һүүлэй 3 жэлэй туршада хахад миллион шахуу гектар шэнэ ба боро газар хахалаа. Үшөөл ехэ газар хахалха аад, тракторнууд болон бусад машинанууд дуталдана. Манай тэндэ зун богони, саһан эртэ ородог байжа, таряан ехэ гээгдэлтэйгээр хуряагдадаг байһан дээрэһээнь, бидэндэ олон тракторнуудые, илангаяа бага хүсэтэй, үбһэ хуряалгада хэрэглэгдэхэ тракторнуудые олоор эльгээхыень РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведые болон тусхай министерствонүүдые гуйнабди.

Саашань нүхэр Смирнов Забайкалиин курортнуудые болбосон түхэлтэй болгожо, улам үргэдхэхэ тухай асуудалда тогтожо хэлэбэ. Гансал 1956 ондо Забайкалиин курортнуудта 30 мянга хүн аргалуулһан байна. Жэшээнь, «Дарһан» гэжэ курортые ороной олон зон мэдэдэг, тэрээниие зүүн зүгэй Кисловодск гээшэ гэжэ зүб лэ тоолодог гээшэ. Гэбэшье энэ курорт болбосон түхэлтэй болоодүй. Мүн «Кука» гэжэ эмнэлгынгээ талаар Ессентуки курортһоо дутуугүй, Ямаровка, Угдан болон бусад курортнууд бии. Тобшоор хэлэхэдэл, эдэ курортнуудые болбосон түхэлтэй болгохо шухала гээшэ гэжэ нүхэр Смирнов хэлэбэ.

Республикын МТС-үүдтэ машина техникэ заһабарилга тухай

1957 оной мартын 10-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

МТС-үүд	Трактор	Комбайн	Плуг	Сеялкэ	Культиватор
Темлюйскэ	135,0	3,7	98,2	83,3	59,5
Үдын	132,4	25,0	141,6	102,7	68,5
Эгэтын	129,7	14,2	138,2	128,0	106,6
Түнхэнэй	117,5	69,6	121,0	115,0	151,6
Кабанскын	115,0	95,6	91,6	73,4	15,2
Хамнигадайн	114,6	35,0	91,1	97,5	107,6
Эхин-Булагай	114,0	13,6	101,4	93,2	96,7
Тарбагатайн	112,8	12,6	75,0	115,2	72,0
Ехэ-Кударын	112,5	44,8	80,0	140,0	102,6
Нарһатын	112,5	107,1	73,5	102,6	33,3
Жэрэмэй	110,8	—	128,5	90,0	94,1
Кяхтын	110,5	—	95,4	100,0	133,3
Селендумын	109,0	36,3	104,3	110,0	18,1
Эгэтын	106,1	—	68,8	102,3	54,0
Ториин	103,2	104,0	84,0	64,4	57,9
Саянтын	102,3	19,0	81,6	130,0	69,7
Курбын	100,0	77,2	84,3	80,0	80,0
Цагаан Усанай	100,0	2,9	65,2	82,9	24,1
Хориин	100,0	14,2	100,0	161,2	71,0
Сүхын	100,0	13,3	107,6	125,0	60,0
Сэлэнгын	100,0	9,0	87,5	62,5	54,0
Хэжэнгын	100,0	—	109,4	139,9	97,7
Итанцын	100,0	—	87,0	100,0	100,0
Шэнэ Бэреэнэй	98,1	84,6	76,0	80,7	87,5
Бичурын	97,1	71,1	82,5	100,0	87,2
Погранична	96,0	—	83,3	46,6	—
Иволгын	96,0	18,7	56,9	126,3	93,7
Ехэ-Куналейн	95,3	20,0	122,2	95,5	32,6
Бургалтайн	95,4	14,2	52,2	80,0	72,2
Чесанын	93,4	33,3	106,6	109,6	48,3
Хэрэнэй	88,8	—	81,8	86,3	97,0
Хонхолойн	85,5	81,5	95,7	101,8	88,0
Бага-Куналейн	85,0	48,6	68,7	65,6	48,4
Баргажанай	83,6	—	67,6	89,1	105,7
Суулгын	82,3	30,4	116,3	123,4	93,1
Закаменай	80,0	7,1	120,0	131,8	63,6
Хүнтэйн	78,5	—	92,3	98,2	74,0
Гашейн	77,6	9,0	101,8	121,2	122,8

Хориин МТС-эй трактористнар Ким Бурдуковский Цырендоржи Хайбзанов хоёр трактор заһабарилхадаа үдэр бүри нормоёо 110 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэд Бурдуковский Хайбзанов гэгшэд хүдэлмэрилжэ байна.

А. Мантаевай фото.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГЫН УРДА ТЭЭ

Нэгэдхэмэл бригада

Баруун Хүнтэйн уужам талын баруун урда захадахи Шинагалжан гэжэ нютагта Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой таряан ажалай 1-дэхи бригада 2000 гаран гектар тарилга хэдэг. Тарилга, хуряалгын бүхы хүдэлмэриин ехэнхииень Хүнтэйн МТС-эй 7-дохи тракторна бригада дүүргэдэг байгаа.

Һаяхан колхозой правлени, партийна организаци Хүнтэйн МТС-эй дирекцитэй хамта тус бригадануудай хүдэлмэри һайжаруулха тухай хэлсээд, хоёр бригадаяа нэгэдхэжэ, таряан ажалай тракторна бригада болгохоор шиидхээ.

Энээн тухайда колхозой түрүүлэгшэ Гомбо Цыденов иигэжэ хөөрэнэ: «Шинагалжанда хоёр ондоо бригадын байһанай хэрэггүй гэлсэбэбди. Юундэб гэхэдэ: нэгэдэхеэр, гаргашань ехэ боложо, абтаһан ороoһо тарянай үнэ сэн ехэ байна. Хоёрдохёор, таряан ажалай, мүн тракторна бригадын бригадирнууд бэе бэедээ хаялсаад, хүдэлмэреэ унжагайруулдаг, шанар муутайгаар хүдэлхэ ябадал гаргадаг. Эдэ гол шалтагаануудһаа боложо, Шинагалжанай үрэжэлтэ газарһаа үндэр ургаса абажа шаданагүйбди. Хойшодоо эдэ бригадануудай бүхы хүдэлмэриие нэгэ хүнэй хүтэлбэрилхэдэ, харюусалгань ехэ боложо, тариха, хуряаха хүдэлмэри бүхыдөө һайн шанартайгаар, эзэн ёһоор хэгдэхэ болоно. Механизаторнууд ганса трактор, машинаяа хараад байхагүй, харин забһартаа (илангаяа намартаа, үбэлдөө) бригадын ондоошье хүдэлмэри дүүргэлсэхэ ёһотой. Тиимэһээ, мүнөө таряан ажалай бригадын олон гэшүүд сүлөөлэгдэжэ, ондоо хүдэлмэридэ эльгээгдэхэ. Иимэ нэгэдхэмэл бригадые дүй дүршэлтэй, таряа ургуулха хэрэг һайн мэдэдэг, эрхим механизатор хүтэлбэрилхэ байна. Тэрэнэй туһалагшань мүн лэ һайн механизатор байха. Трактор машинануудай заһабариие бригадирай туһалагша хүтэлбэрилхэ юм. Тэрэ хүн техническэ талаар дүүрэн харюусалгатай байха. Харин бригадирынь бригададаа байжа, түхэреэн жэл соо хүдэлмэреэ ябуулха ёһотой. Нэгэдхэмэл бригада эмхидхэхэдэ механизаторнуудай харюусалгань дээшэлжэ, хүдэлмэридөө эзэн ёһоор хандадаг болоно.

Иимэ бригада Баргажанай аймагта түрүүшынхеэ байгуулагдаба. Тэрэнэй бригадираар МТС-эй түрүү механизатор, коммунист Даба Доржиев томилогдоо.

Мүнөө бригадынхид хабарайнгаа тарилгада бэлэдхэжэ, машина зэмсэгээ заһабарилжа, үрэһэ хүрэнгэеэ түлэг сэбэрлэжэ байнхай.

О. Раднаев, манай корреспондент.

Селендумын МТС тухай хэдэн үгэ

ЭНЭ МТС ХАБАРАЙ ТАРИЛГАДА ЯМАРААР БЭЛДЭЖЭ БАЙНАБ?

— Тракторнуудайнгаа заһабариие февралиин түрүүшын хахадта дүүргээ һэмди, мүн хүрьһэ элдүүрилдэг машинануудшье заһагдаа. Плуг, борной, лущильник, культиваторнууд дууһан заһагданхай гээшэ, — гэжэ МТС-эй главна инженер Александр Иванович Балакирев хөөрэнэ.— Мүнөө комбайнууд, сенокосилкануудаа заһажа байнабди. Полевой хүдэлмэриин эхилтэр тэдэнээ заһажа дүүргэхэ зорилготойбди.

Главна инженерэй хөөрэхые дуулахада Селендумын МТС полевой хүдэлмэри үглөө мүнөөшье эхилээ һаа ядахагүй, бүрин түгэс бэлэн болонхой гэжэ һанахаар. Теэд бодото дээрээ тиимэ бэшэ, дутуу дунданууд үшөөл олон байһаар. Жэшээнь, хилгэн шагтагалдаг хэдэн машинанууд зарим колхозуудһаа мүнөө хүрэтэр асарагдаагүй, тэндээ хэбтэһээр байна.

— Тэдэмнай яһала шэнэ машинанууд юм. Тиимэһээ, ехээршье элээ эбдэрээгүй байха даа. МТС руугаа шэрэжэшье ябаһанай үлүү гээбы даа. Тэндэнь тусгаар бригада эльгээжэ заһуулхабди,—гэжэ нүхэр Балакирев һанаагаа заһахые оролдон хэлэнэ. Теэд тусгаар бригадын ерэхые хүлеэнгүй, үдэр саг ошожол байна ха. Удангүй полевой хүдэлмэриин эхилхэдэ тэдэ машинанудай заһагдаагүй зандаа байха аюул тохёолдожо болохонь. Тиимын тула главна инженер Балакирев, хүдөө ажахын машинануудай механик нүхэр Мункуев гэгшэд һанаа амархан ябадалаа орхижо, хилгэдэг машинануудай заһабариие шамдуулха ёһотой.

Мүнөө колхозуудай полинууд дээрэ агротехническэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ, илангаяа тарянай газар дээрэ наг шэбхэ гаргаха ехэ хүдэлмэри бии байна. Энээндэ МТС-эй тракторнууд яһала хабаадуулагданхай гэжэ хэлэхээр. Жэшээлхэдэ, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо 7 трактор хүдэлжэ, наг шэбхэ зөөхэ, модо шэрэхэ болон бусад хүдэлмэри хэнэ. Хрущевой, Калининай нэрэмжэтэ колхозуудта 3—3 трактор ошонхой.

Тракторнуудые түхэреэн жэл соо гэхэ гү, али жэлэй ямаршье сагта заһабарилха арга дүршэл тухай хөөрэлдэхэ зуураа, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлдэг тракторнууд лэ иимэ аргаар заһагдана гэжэ нүхэр Балакирев хэлэбэ.

— Харин шэнэ МТМ-тэй болоходоо тиимэ аргаар заһабарилһанай хэрэггүй. Юундэб гэхэдэ, МТМ-дэ түхэреэн жэл соо заһабарилха, хангаха хүдэлмэришэдые байлгахадамнай МТС-эй мүнгэн санда ехэ гарзатай байха болоно. Шэнэ һайн МТМ-тэй болоходоо бүхы трактор, машинануудаа намар-үбэлэй 2—3 һара соо яһала һайн шанартайгаар заһаха, жэл соо һаадгүй хүдэлхөөр болгожо шадаха байна бшуубди, — гэжэ главна инженер өөрынгөө һанамжа хэлэбэ.

МТС ЯМАР БАРИЛГАНУУДЫЕ ХЭНЭБ?

Селендумын МТС-тэ шэнэ МТМ, электростанци баригдажа байна. Машинно-тракторна мастерскойн торхонь бодхогдоо. Мүнөө доторойнь түхеэрэлгэ, канализаци, ууралаар дулаасуулдаг хэрэгсэлнүүд хэгдэхэ болоод байна. Мүн палаахань цементээр ба тайрагдаһан модоор бүтээгдэхэ, штукатурна хүдэлмэри хэгдэхэ юм. Тиимэһээ МТМ-е ашаглаха саг хүрэтэр үшөөл ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ зэргэтэй.

Энэ МТМ баригдажа эхилһээр аяар гурбан жэл болоо. Теэд барилгань хэзээ дүүргэгдэхэ мүнөө оройдоош мэдэгдэнэгүй. Юундэб гэхэдэ, тэрэнэй барилгада мүнгэн бага багаар һомологдоно. Жэшээнь, энэ жэлэй эхинһээ хойшо үгтэһэн 80 мянган түхэриг үни хада дууһаад, барилгань баһа дахин һаатаха ушартай болонхой. Хамта дээрээ энэ МТМ-гэй барилгада гурбан жэл соо 391 мянган түхэриг гаргашалагдаа. Мүн электростанциин барилгада 35 мянган түхэриг гаргашалагдаад, торхоншье хүсэд бодхоогдонгүй, барилгань таһалдуулагдаба.

МТС-тэхи барилганууд яахадаа иимэ удаанаар хэгдэнэб, олон жэлдэ үргэлжэлнэб? Энээнэй шалтагаан хэндэшье мэдээжэ. Республикын Хүдөө ажахын министерство МТС-үүдэй барилгануудта зорюулагдаһан мүнгэн зөөриие олон МТС-үүдтэ бага багаханаар «дуһаадаг» гэхэ гү, али бага багаханаар хубаарилан сасадаг зандаа. Иигэжэ байхадань, МТС-үүдтэхи барилганууд хэдэн олон жэлдэ үргэлжэлэнгүй яахаб, гүрэнэй мүнгэн зөөри тэдэ барилгануудта «загсаагдангүй» яаха гээшэб. Барилгада мүнгэн зөөри иимэ буруугаар хэрэглэдэг ябадал КПСС-эй ЦК-гэй декабрьска Пленум дээрэ эрид буруушаагдаа һэн. Теэд хүдөө ажахын министерствын хүтэлбэрилэгшэд хэзээ Пленумэй энэ заабари бэелүүлхэ юм.

Б. Мунгонов.

А. И. Ефремовэй нэрэмжэтэ „Красный Пролетарий" гэжэ станок бүтээдэг Ленинэй болон Ажалай Улаан Тугай орденто Москвагай заводто

Заводой директор нүхэр Г. А. СУРГУЧЕВТА
КПСС-эй партийна комитедэй секретарь нүхэр В. Ф. ЛОТКОВТО
Профсоюзай заводской комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр А. А. ЕРШОВТО

А. И. Ефремовэй нэрэмжэтэ «Красный Пролетарий» гэжэ станок бүтээдэг Ленинэй болон Ажалай Улаан Тугай орденто Москвагай заводой байгуулагдаһаар зуун жэлэй ойгүйсэһэнтэй дашарамдуулан, заводой хүдэлмэришэдые, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые болон алба хаагшадые КПСС-эй Центральна Комитет болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет халуунаар амаршална.

«Красный Пролетарий» гэжэ Москвагай завод манай ороной станок бүтээдэг заводуудай эгээл шухала заводойнь нэгэн юм. Тус завод Эхэ орон дотороо станок бүтээхэ, мүн ехэ бүтээсэтэй шэнэ станогуудые ашаглаха, таһалгаряагүйгөөр үйлэдбэри эмхидхэхэ ябадалда түрүү үүргэ дүүргэһэн байна.

«Красный Пролетарий» заводой коллектив ажал хүдэлмэридөө шэнэ амжалтануудые туйлан, арадай ажахые мүнөө үеын шэнэ станогуудаар хангаха талаар КПСС-эй XX съездын Директивэнүүдтэ табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө саашадаа улам эршэмтэйгээр ажаллаха бэзэ гэжэ КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет найдана.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ

ССР СОЮЗАЙ МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ

Урда Зүгэй болон Хойто Кавказай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ

нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэhэн үгэ

Нүхэд!

Хүдөө ажахын продуктнуудые улам ехээр абадаг болохо тухай шухала асуудалнууд эндэ гурбадахи үдэрөө зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. Энэ асуудалаар нүхэдэй хэлэhэн үгэнүүдые шагнахада ехэ hонин байгаа. Эгээ hайнаар хэлэhэн хэдэн хүнүүдэй нэрэнүүдые эндэ хэлэхэ гэжэ hанаа hэм. Мартахагүйн тулада тэдэнэй обогуудыень бэшэжэ абаhаншье байгааб, теэд тэдээниие тоолохо болоо hаа, үгэ хэлэhэн бүхы хүнүүдые нэрлэхэ баатай болохо дээрэhээ, мүнөө хэлэхэгүймни. Колхозуудай түрүүлэгшэнэр, совхозуудай болон МТС-үүдэй директорнүүд, гахайшад, hаалишад болон хүдөө ажахын бусад түрүүшүүл hайн үгэнүүдые хэлээ. Урдаа байhан зорилгонуудаа тэдэнэр hайнаар ойлгожо, зорилгонуудаа бэелүүлхын тулада али болохо аргаар оролдохоор бэлэн байна гэжэ тэдэнэй хэлэhэн үгэ дээрэhээ харагдана.

1953 ондо КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленум дээрэ манай хүдөө ажахын ямар байhан тухай партидаа болон советскэ арадта үнэн сэхээр хэлэхэдэмнай, империализмын галзуу шононуудай ямар ехээр улиhан тухайнь эндэ хэлэхэ хүсэлэнтэйб. 1955 ондо болоhон партиин Центральна Комитедэй январска Пленум дээрэ мал ажалай ямар байhан тухай бидэнэр элидхэжэ, ехэхэн дутагдалнуудые элирүүлhэн байгаабди. Илангаяа тиихэдэмнай уляан ехэ түргэдэhэн юм. Советскэ Союзай хүдөө ажахы доройтоо, коммунистнуудай үзэл бодол буруутаа, хүдөө ажахын үйлэдбэриие, илангаяа мал ажалые хүгжөөхэ арга боломжо хамтын ажахынуудта үгы гэхэ мэтэ олон табан юумэнүүдые тэдэнэр дурдаhан байгаа.

Империалистнууд советскэ байгуулалта ямар шэнжэ шанартайб гэжэ ойлгоногүй. Мүн дутагдалнууд тухайгаа парти арадтаа үнэн сэхээр хэлэхэдээ, хүсэгүй hула байhан дээрэhээ бэшэ, харин арадтаа гүнзэгы ехээр этигэдэг байhан дээрэhээ, арадтаяа нягта холбоотой байhан дээрэhээ хэлэдэг гэжэ тэдэнэр ойлгоногүй. Араднай партиин хүтэлбэри доро дутагдалнуудые усадхахаhаа гадна, манай ороной баялигые улам ехэ болгоно.

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй болоhонhоо хойшо оройдоол гурбан жэл үнгэрөө. Тиигээд хүдөө ажахымнай иимээр «доройтоо». Советскэ орон 1955 онойхидо орходоо миллиардhаа үлүү пүүд таряа 1956 ондо бэлэдхээ. Бидэнэр орон дотороо хүрэхэ таряа бэлэдхэхэhээ гадна, арадай демократиин оронуудта таряагаар туhалжа шадаhан байнабди. **(Альга ташалга).** Тоhо бэлэдхэдэг промышленностиин гансал түрэнэй предприятинуудта 1953 онойхидо орходоо 160 мянган тонноор гү, али 45 процентээр ехэ малай тоhон бэлэдхэгдэhэн байна.

Социалистическэ оронуудта таряагаа худалдахадаа гү, али уриhаар үгэхэдөө зүб юумэ хэнэ гээшэ гүбди? Хэлсээнгүй зүб. Манай ороной хүдэлмэришэд болон таряашад партиин, Ленинэй хүтэлбэри доро тэмсэжэ, засагаа гартаа абаhан байна. Советскэ оромнай хүндэ хүшэр, орёо бэрхэ замаар ябажа гараа. Бидэнэр үлэсхэлэн хооhон, хубсаhа хунаргүй байгаабди, ангиин дайсадтай тэмсээбди, империалистическэ эзэмдэгшэдтэй болон фашистска хобдогуудтай дайлалдаабди. Эдэ бүхы дайнhаа манай арад ехэ хохидолдо ороhон байна. Тиигээдшье, Росси гээшэмнай урдань экономическа талаар гээгдэнги орон байгаа ха юм даа. Мүнөө харыт, манай Советскэ Союз ямараар ургаа гээшэб, дэлхэйн ямар ехэ хүсэтэй гүрэн болоо гээшэб! Социалистическэ ажахые, манай экономикые, соёл болбосоролые хүгжөөхэ дардам үргэн харгыда гаража, туйлаhан амжалтануудаараа бүхы дэлхэйе гайхуулжа байнабди.

(Үни удаан, нэрьемэ альга ташалга).

Нүхэд, пролетарска нангин уялгаяа бидэнэр ходо hанажа ябадагбди, марксизм-ленинизмын hургаалда үнэн сэхэ байдагбди, интернационализмын гол ёhонуудые энэрхы сэдьхэлээр хүндэлжэ, үдэр бүриингөө ажал ябуулгада хүтэлбэри болгонхойбди. Засагаа hаяхан гартаа абаад байhан хүдэлмэришэн анги түрүүшын жэлнүүдтэ ямар ехэ бэрхэшээлнүүдтэй тохёолдодог бэ гэжэ бидэнэр hайн мэдэнэбди. Тиимэhээ манай арад бусад социалистическэ гүрэнүүдтэй аха байха юумэеэ хубаалдажа, марксизм-ленинизмын зааhан замаар ябажа, засагаа гартаа абаад, социалистическэ гүрэнүүдые амжалтатайгаар байгуулжа байhан эдэ нүхэдтөө туhалдаг байна. Советскэ хүнүүд хилээмэнэйнгээ hүүлшын кусогые ахадүү ёhоор нүхэдтэеэ хубаалдахаар бэлэн байдаг. Гэбэшье, нүхэд, ахадүү ёhоор лэ хандаhан хүнүүдтэел бидэнэр юумэеэ хубаалдахабди. **(Альга ташалга).**

Бидэнэр арадуудай хоорондын хани барисаае бэхижүүлхэ ёhотойбди. Түбхын түрүүндэ хүдэлмэришэн ангиин, ажалша арадай засагаа гартаа абаhан оронуудай арадуудтай улам бэхи хани барисаатай болохо ёhотойбди. Тиигээ hаа, саашадаа амжалта туйлахамнай дамжаггүй гэжэ бүрин үндэhэтэйгөөр хэлэхэдэ болохо. Юундэб гэхэдэ, арад өөрынгөө уялгые, мүн тэрээниие коммунистическэ партиин хүтэлжэ ябаhан замай зүб байhые ойлгоно бшуу.

Ородууд, мүн дагестан, осетин, чечен, ингуш, кабардин, балкар, калмык, адыгей яhатанай хүнүүд энэ зүблөөндэмнай байна. Мүн айлшадай болон украин яhатан байлсана. Гадна, зүблөөндэмнайшье үсөөн бэшэ украинууд хабаадалсана. Арадуудай иигэжэ нэгэ бүлэ шэнги эбтэй байхыень харахада баяртай хүхюун. Энэл СССР-эй арадуудай бодото хани барисаан гээшэл даа. Үндэhэ яhатанай хоорондо эндэ багаханааршье hаа, илгаа гаргагдана аал? Манай олонациональна социалистическэ гүрэниие бэхижүүлхэ гэhэн нэгэн бодолоор эзэлэгдэн бүгэдэ зон ажаhууна. Осетингүүд кабардингуудые мүрысөөндэ урина, кабардингууд ородуудтай мүрысэнэ, ородууд украингуудые мүрысөөндэ урина. Бүгэдэ мүрысэхэ хүсэлэнтэй, түрүү дүй дүршэлөө андалдан абалсахын тулада, ажахыгаа улам хүгжөөхын тулада, арад зондо элбэг дэлбэг эдеэ хоол бии болгохын тулада, социалистическэ ёhоор продуктнуудые хубааха гуримhаа коммунистическэ ёhоор хубааха гуримда орохын тулада бүхы арга боломжонуудые байгуулха зорилгоор бүгэдэ бэе бэедээ туhалалсаха хүсэлэнтэй. **(Альга ташалга).**

Энэнь ехэ баярламаар. Гэбэшье, манай арадуудай хоорондо хани барисаан өөрөө бии болоогүй юм. Агуухэ Ленинэй үндэhэ hууриинь табиhан манай партиин национальна политикые эрид шууд бэелүүлhэнэй ашаар лэ энэ хани барисаан бии болоо. Үнгэрhэн бүхы жэлнүүдтэ манай партиин национальна политика Владимир Ильич Ленинэй зааhан замаар бэелүүлэгдээ. Тиигэжэ Октябрьска социалистическэ революциин 40 жэлэй ойе мүнөө тэмдэглэхэеэ байнабди. Манай партиин, агуухэ Ленинэймнай тэмсэhэн ехэ тэмсэлэй аша үрыень мүнөө амасажа байнабди. **(Альга ташалга).**

Нүхэд, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй болон Советскэ Правительствын зүгhөө таанадые амаршалхыемни, хүдөө ажахые саашадань hалбаруулхын түлөө тэмсэлдээ шэнэ амжалтануудые туйлахыетнай хүсэхыемни зүбшөөгыт. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Промышленностиие, хүдөө ажахые болон соел болбосоролые хүгжөөхэ асари ехэ түсэб партиин XX съезд хараалаа. Энэ түсэб бэелүүлэгдэхэ байха гэжэ бидэнэр ямаршье hэжэггүйгөөр этигэнэбди. Үнгэрэгшэ оной декабрьда, энэ оной февральда КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленумүүд болоо. Декабрьска Пленумэй абаhан шиидхэбэринүүд, илангаяа арадай ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэгые хубилгаха тухай КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй абаhан шиидхэбэринүүд туйлай ехэ удхашанартай байха байна. Энэ шиидхэбэриин ёhоор хубилалтын хэгдэхэдэ, манай промышленность болон барилгые хүтэлбэрилхэ хэрэг нилээдгүй hайжарха, арадай ажахын аргагүй ехэ арга боломжонуудые хэрэглэхэ hайн эрхэ байдал байгуулагдаха юм. **(Альга ташалга).** Нүхэд, энэмнай ехэ хэрэг гээшэ. Мүнөө үедэ манай ажахын элдэб зургаануудта мэдэлтэй байхадань, үйлэдбэриие зүбөөр хүгжөөжэ, тэрэниие hайнаар хубаарилха хэрэгтэ hаалта болоно. Иимэ жэшээ харуулая: кукурузна комбайнуудай ехэнхи хубиинь хаана хэдэг гэжэ hанаабта? Кемеровскэ областьдо. Харин тиихэдэ, кукуруза ороноймнай урда зүгтэ ургуулагдана. Хэрэглэгдэхэ газарhаань хэдэн мянган километр холо кукурузна комбайнуудые бүтээн гаргаха гэhэн бодол ямар амитанай толгойдо ороо юм? Краснодарта, Ростов гү, али Днепропетровскдэ — үни сагhаа кукуруза ургуулдаг эдэ газарнуудта кукурузна комбайнуудые бүтээхэ завод байгуулха хэрэгтэй байhаниинь хэндэшье эли. Энэ ушарые мүрдөөд, гэмтэнииень олоод, харюусалгада хабаадуулжа, энээн тухайгаа хэблэлдэ мэдээсэхэ хэрэгтэй. Машинануудые бүтээдэг газарнуудые хаана байгуулхаб гэhэн асуудалда албан хойрогоор хандажа яашье болохогүй.

КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй зааhанай ёhоор промышленностиие хүтэлбэрилхэ шэнэ гуримай оруулагдахада, иимэ ушарнууд дабтагдахагүй байна. Промышленность хүтэлбэрилхэ хэрэгые хубилгахадаа, хэдэн миллиард түхэриг алмажа, манай ороной арадай ажахые саашадаа хүгжөөхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ туhаламжа үзүүлхэ байнабди.

Промышленностиие хүтэлбэрилхэ хэрэгые хубилгахадаа, үйлэдбэриин бүхы хүсэнүүдые улам ехээр хүгжөөхэ, бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэхэ, ажалша олониитын үүсхэл хэшээлые али болохоор бадаруулха, советскэ арадай ажана тэниглэн байдалые улам hайжаруулха гэhэн зорилго партимнай табина.

Партиин Центральна Комитет энэ зүблөө юундэ эндэ үнгэргэхэ гэжэ бодооб? 1955 ондо иимэ зүблөөнүүд оронойимнай ондоо нютагуудта зарлагдадаг байгаа гэжэ таанар мэдэнэ ха юм та. Танай нютагта иимэ зүблөө үнгэргэжэ шадаагүй байгаабди. Гэхэтэй хамта, танай нютагта хүдөө ажахын үйлэдбэриин ямар байhан тухай, илангаяа hү, мяха абалга ямар байна хаб гэжэ КПСС-эй ЦК hанаагаа зободог.

Мүнөө орон дотор хэдэн миллион гектар шэнэ газарай элдэгдээд байхада, газарые научна ёhоор элдүүрилдэг болохо, ургаса улам дээшэлүүлхэ, бури ехэ таряа абажа, энээнэйнгээ үндэhөөр, мяха, hү, тоhо болон мал ажалай бусад продуктнуудые шадаал hаа ехээр абадаг болохо гэhэн гол зорилго табигдана. Бүхы партийна болон советскэ хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэд, колхозой түрүүлэгшэнэр, МТС-үүдэй болон совхозуудай директорнүүд, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд гүрэн түрын удхашанартай энэ шухала зорилгые дүүргэхэ хэрэгтэ анхаралаа хандуулха ёhотой. Улам ехэ hүн абтадаг болобошье, зунай сагта городуудта хүрэхөөр ехэ hүн худалдагдадаг байбашье, үбэлдөө хаа яа hүн дуталдадаг байна. Иимэ байдалые саашань болюулжа, городой ажалшадые болон промышленна газарнуудай ажалшадые hүөөр, hүнэй зүйлнүүдээр түхэреэн жэлдэ хангажа байха ёhотой. Энээниие бэелүүлхэ арга боломжо биишье, энэ хэрэг бэелүүлэгдэхэшье байна.

Мяха абаха хэрэг үшөөл муу байhаар. Хэрэгтэй мяхаяа үшөөл абадаг болоо үдыбди. Тиигэжэ советскэ арадай ажана тэниглэн байдалые саашадань hайжаруулха хэрэгтэ hаад ушаруулагдана гээшэ. Энээниие саашадаа тэсэжэ болохогүй. Социализмын түлөө тэмсэл, коммунистическэ обществодо орохо арга боломжо байгуулхын түлөө тэмсэл юун гээшэб гэхэдэ, бүхы продуктнуудые элбэг дэлбэгээр абадаг болохын түлөө, гүрэнөө, мүн арад зоноо эдеэ хоолоор элбэг дэлбэгээр хангахын түлөө тэмсэл гээшэ. Тиимэhээ мал ажалай асуудалые түргэн шиидхэхэ хэрэгтэ бүхы партиин болон бүхы арадай анхаралые мүнөө хандуулха хүсэлэнтэйбди. Иимэ зорилго дүүргэхэ хүсэн манда бии. Энэ асуудалые шиидхэхэ гээшэ ямар шухала байhан тухайнь гүрэн түрын ёhоор, коммунистическэ ёhоор, гүнзэгыгөөр, зомнай ойлгодог байна гэжэ энэ зүблөөн дээрэ үгэ хэлэhэн хүнүүд харуулаа. Энэ зорилгын ойрын жэлнүүдтэ дүүргэгдэхэ байhан тухайнь эдэ бүгэдэ гэршэлнэ. **(Альга ташалга).**

Краснодарай хизаарта ябахадаа, Кореновско районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо бидэнэр ошожо, колхозникуудтайнь хөөрэлдөөбди. Ехэ hонин хөөрэлдөөн боложо, гүрэн түрын асуудалнуудые гүнзэгы hайнаар ойлгодог байhанаа колхозникууд харуулаа. Мал ажалай фермые даагша нүхэр Дында намда иигэжэ хэлээ: hүн тухай хододоо хөөрэлдэнэбди, hүн тухай газетэнүүдшье бэшэнэ, hаалишад тухай кинофильмнүүд зохёогдоно, хүнүүд шагнагдана. Эдэ бүгэдэ hайн гээшэ ааб даа. Теэд баhал мяха, илангаяа гахайн мяха ехээр абадаг болохо тухай ямаршье хөөрэлдөөн гарадаггүй.

Нүхэр Дында зүб хэлээ гэжэ би hананаб. Мяха ехээр абадаг болохо тухай асуудал хадаа манай ажал хүдэлмэридөө шиидхэхэ шухала асуудалнуудаймнай нэгэн гээшэ. Колхоз болон совхоз бүхэнэй эрхэ байдалтай таараалдуулан энэ талаар ямар хэмжээ абахаяа нарииаар бодомжолжо үзэхэ, гахай шахалгые үргэнөөр эмхидхэхэ, эбэртэ бодо малые, хонидые бэлшээжэ таргалуулха, шубуудые үсхэбэрилхэ хэрэгтэй. Ажахы бүхэн ямар нэгэн гол hалбари хүгжөөхэ ёhотой. Шубуу үсхэбэрилгөөр бии байhан бүхы үргэн арга боломжонуудаа хэрэглэхэ ёhотойбди. Зарим ажахынууд тахяа, индейкэнүүдые үсхэбэрилэг, нүгөөдэнь, жэшээнь, Кубаниин совхозууд тахяа, индейкэнүүдhээ гадна, уhанай шубуудые үсхэбэрилхэдэнь болохо бшуу.

—Зуун гектар бэлшээриин газар, хахалагдадаг газар болон нуга бүхэндэ 20 толгой эбэртэ бодо малтай, тэрэ тоодо 10 толгой үнеэтэй байха гэжэ, эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ 27 центнер мяха, 260 центнер hү абаха, мүн үнеэн бүриhөө дунда жэшээгээр 2500—2600 килограмм hү абадаг болохо гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленум дээрэ зорилго табигдаhан байгаа гэжэ Н. С. Хрущев хэлэбэ. Бүхы орон доторнай иимэ зорилго табигдана. Теэд дунда зэргын эдэ тоонуудые Советскэ Союзай бүхы нютагуудта уялгата гэжэ тоолохонь зүбтэй гээшэ гү? Үгы, яабашье болохогүй. Иимэ зорилготойт гэжэ Кубаниин зондо хэлээ hаа, тэдэнэр гомдожо болохо ха гэжэ би hананаб. Мүн ростовойхид, ставрополиинхид, украингууд болон бусад олон нүхэд иимэ даалгабари абахадаа баhал гомдохо байгаа ёhотой. Иимэ дунда зэргын даалгабаринуудые уялгата гэжэ яашье тооложе болохогүй. Танай газар hайн, хүн зонтнай мэргэжэлтэй, техникэ элбэг, газараа научна ёhоор элдүүрилдэг байнат. Тиимэhээ эдэ арга боломжонуудаа хэрэглэн, дунда зэргын даалгабаринуудые ядахадаа хоёр гурба-дахин ехээр үлүүлэн дүүргэхэ ёhотойт.

Тиимэ болохолоороо ороной нютаг бүхэнэй арга боломжонуудые хараада абан, тэдээндэ даалгабари үгэхэ болоhониинь ойлгосотой болоно. Тиихэдэмнайл КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй шиидхэбэри соо хэлэгдэhэн дунда зэргын даалгабари гаража ерэнэ бшуу. Нэгэ район соошье колхозууд адли бэшэ байдаг ха юм. Заримандань бага даалгабари үгэхэ ёhотой болоно, нүгөөдүүлдэнь ехээр үгэхэ гэхэ мэтэ. Юрэдөөл, hайнаар бодожо үзөөд, ажал хэрэгээ hайн шэнжэлээд, хүн зонтоёо хөөрэлдөөд, эли тодо түсэб зохёогоод, тэрээнээ дүүргэхын түлөө аhан шадалаараа оролдохо хэрэгтэй. Таанаршье тиигэжэ хүдэлмэрилхэ бэзэт гэжэ би hананаб.

Краснодарай хизаарай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ табигдажа, зүбшэн хэлсэгдэhэн даалгабаринууд тухай хэлэхэ хүсэлэнтэйб. Кубанайхид 1958—1959 онуудта колхозуудтаа 60—70, хаа яа 80-шье центнер гахайн мяха, совхозуудтаа—хахалагдадаг газарай зуун гектар бүридэ 90, мүн эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ, үнеэнhээ дунда зэргээр 3500 — 3800 килограмм hү hаагаад байхадаа, 350—400 центнер hү абадаг болохо зорилго табина. Хойто Кавказай, Украинын, ороноймнай дундахи хара шоройтой нютагууд болон зарим бусад областьнууд энэ даалгабариие абаа hаа, дүүргэхэл байгаа ёhотой. Энэ зорилгые дүүргэхэ мүнгэ зөөришье, зэр зэбсэгшье бии гээшэ. Гансал мэргэжэлтэдээ зүбөөр шэлэн оложо, hайнаар хубаарилаад, колхозой болон совхозой ажахын бүхы арга боломжонуудые шадамар бэрхээр ашаглахал хэрэгтэй болоно.

Хэды шэнээн, ямар мяха абажа, хэдыень тушааха, хэдыень худалдахаяа, мүн ямар аргаар, хаанаhаа тэжээл абахаяа, тэжээлэй ямар культурануудые тариха байhанаа, үйлэдбэриин ажал бүхэнэй түлөө хэнэй харюусаха байhыень колхоз бүхэн, совхоз, район бүхэн hайн мэдэдэг болохо ёhотой.

Хони олонтой нютагуудта хонин hүрэгые улам ехэ болгохо, бури ехэ нооhо, мяха абадаг болохо ёhотой. Эдэ нютагуудта hүншье, гахайншье мяхан мүн лэ абтаха ёhотой гээшэ ааб даа, тиигэбэшье, гахайнуудые болон үнеэдые олон болгоходоо, баhа хонидоо мартаха хэрэггүй. Хойто Кавказ, илангаяа Ставрополиинхид, Ростовско область, Дагестанска АССР болон бусад республиканууд нарин нооhотой хони үсхэбэрилхэ айхабтар ехэ арга боломжотой, тиимэhээ тэдэ арга боломжонуудые хэрэглэхэ шухала. Ставропольско хизаар эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ дан үсөөн үнеэдые барижа байдаг. Хэрбээ хизаарай колхозууд болон совхозуудай олон хонитой байгаа hаань, ехэ нооhо, мяха абадаг байгаа hаань, энээн тухай мүнөөдэр хэлэншьегүй гарахада болохо байгаа. Хэрбээ энэ хэлэhэнэй ёhоор ставрополиинхид хүдэлдэг байгаа hаа, ороноймнай мал ажалые хүгжөөхэ ниитын хэрэгтэ, мүн хүдөө ажахын продуктнуудаар ажалшадые хангаха хэрэгтэ ехэ туhаламжа үзүүлхэ байгаа. hүүлэй жэлнүүдтэ Ставропольско хизаарта хонидой тоо толгой олошороогүй, харин бури үсөөн болоhониинь шаналмаар. Энэ юунhээ болооб? Хонин бүриhөө ядахадаа ганса хурьга абадаг байгаашье hаа, Ставропольско хизаар жэл бүри хонинойнгоо тоо толгойе ядахын сагта нэгэ хахад—хоёр миллион толгойгоор олон болгохо байгаа. Теэд энээниие бэелүүлээгүй байhандаал тэдэнэр өөhэдөө гэмтэй гээшэ ааб даа. Колхозууд болон совхозуудта элбэг хүрэхэ тэжээлэй бэлэдхэгдэhэн байгаа hаань, малшье гарзалхагүй hэн. Нүхэд, энэ гээгдэлhээ гарахаар болоо. Тэжээл ехээр бэлэдхэжэ, кошарануудые барьяад, хонидой түрэжэ байхадань hайнаар харууhалха, илангаяа хониной ажахынуудта мэргэжэлтэй hайн хүнүүдые томилжо, ухаатай, ажал хэрэгтээ дуратай хонишодые олоод, тэдээндэ hайн байдал түхеэрэжэ үгэхэ шухала. Тиигээл hаамнай хонин ажалнай хүгжэхэ байна.

Ставропольско хизаарай совхозуудта эдлүүриин зуун гектар бүридэ оройдоол 39 хонин, колхозуудтань—61 хонин бии байна. Эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ 163 килограмм нооhон совхозуудта, 243 килограмм нооhон колхозуудта абтана. Нэгэ хонинhоо дунда зэргээр 4,2—4,6 килограмм нооhон хайшалагдана. Багашье бэшэ гээшэ ааб даа. Гэбэшье, үшөөл ехээр хайшалжа болохо байгаа. Нүхэд, Херсонско областиин Геническэ районой Сталинай нэрэмжэтэ колхоз тухай таанадта хөөрэжэ үгэхэмни. Энэ ажахы таанадайхида орходоо муу байдалда байдаг. Гэбэшье, элдүүрилдэг газарай зуун гектар бүридэ колхозникууд 1956 ондо 343 килограмм нооhо абаhан байна. Тэдэнэр нэгэ хонинhоо 5,5 килограмм нооhо хайшалдаг. Колхозой ашаглагдадаг газарайнь ниитэ талмай 14,512 гектар болоно. 11 мянган толгой хонитой. Нүхэд ставрополиинхид, шармайхаар болоол даа, бүхы хүсэ шадалаал гаргаха хэрэгтэй.

Мүн ростовойхид тухай хэды үгэ хэлэхэ хэрэгтэй байна. Мяха абаха, мүн бэлэдхэлдэ тушааха талаар таанад урдынгаал хэмжээндэ байнат. 1956 ондо танай область гурбан жэлэй урда гүрэндэ тушааhанайнгаа тухай мяха тушаагаа. Оройдоо урагшаа ябаагүй байhантнай эли.

Мал ажалай продуктнуудаар ороноо хангаха талаар совхозууд ехэ үүргэ дүүргэдэг байна. Тэдэнэй хүдэлмэридэ бии байhан дутагдалнууд хэды дахин шүүмжэлэгдэhэн байгаа. Гэбэшье, тэдэ дутагдалнууд тэсэшэгүй ааляар усадхагдана.

Гүрэнhөөл тэжээл абаад лэ, өөhэдөө тэжээл бэлэдхэхэ гэжэ оролдодоггүй совхозуудшье бии гээшэ. Жэшээнь, Ставропольско хизаарай «Коммунар» совхозые абаад үзэе. 14 мянган гектар газартай, тэрэ тоодо 11 мянган гектар газарынь хахалагдадаг байна. Совхоз 1956 ондо элдүүрилдэг газарай зуун гектар бүридэ 54,4 центнер мяха, хахалагдадаг газарай зуун гектар бүридэ 33,9 центнер гахайн мяха абаhан байна. Яhала hайн амжалта гэжэ hанахаар байгаа. Гэбэшье, ямар аргаар шахаhан гахайн мяха тушаагаа хаб гэжэ харая. Жэлэй туршада совхоз 43,4 мянган центнер концентрат гаргашалаа. Тэрэнэйнь оролдоол 6,4 мянган центнерынь өөhэдынь бэлэдхэhэн, харин үлэгшэ 37 мянган центнер гэхэ гү, али 85 процентынь гүрэнhөө абаhан байна. Иимэ ехэ газартай байгаад, малдаа элбэг хүрэхэ тэжээл бэлэдхэжэ шадахагүй гээшэ гэмтэ ябадал болоно. Ондоо тээhээ асарагдадаг тэжээлээ малдаа үгөөд лэ байдаг совхозууд саашадаа өөhэдөө тэжээл бэлдэдэг болохо ёhотой.

Ажалай түлөөhэн тушаа асуудалда тогтожо хэлэхэ hанаатайб. Мүнөөнэй ёhоор ажалай түлөө түлөөhэ үгэхэдэ, хүдөө ажахы яабашье хүгжэхэгүй байна. Энэмнай, хай, хуушараа гээшэ ха. Совхозуудай, МТС-үүдэй директорнүүд, колхозуудай түрүүлэгшэнэр, партиин районно комитедэй секретарьнууд, таанад өөhэдөө колхозой эдэбхитэдтэй хамта (мүнөө эдэ эдэбхитэд айхабтар дүй дүршэлтэй болонхой) ажалай түлөөhэ hайжаруулха асуудалые hайнаар бодожо үзөөд, өөhэдынгөө дурадхалнуудые оруулаа hаатнай ехэ hайн байгаа.

Ажалай түлөөhэ үгэхэдөө бүтээhэн продукциин хэмжээе, шанарыень, мүн өөрынь үные хараада абаха шухала. Эдэ бүгэдые бэелүүлхэ хэрэгтэй. Тэрэнэй үрэ дүнгүүдээр МТС-үүдэй, совхозуудай, колхозуудай ажал-ябуулгые сэгнэхэ шухала. Али дунда зэргын салин хүлhэ гү, али түлэгдэхэ мүнгэ тогтоохо юм гү, тиигээд hүүлээрнь продукциин хэмжээнэй, шанарайнь болон өөрынь үнын зэргээр шан үгэхэдэ таарамжатай байха гү. Иигэжэ түлэхэдэ, ухаатайгаар оролдоhон хүнүүд ехэ хүлhэ абаха, харин муугаар хүдэлмэрилэгшэд хохидохо байна. **(Альга ташалга).** Тиигээдшье, хүдэлмэрилэгшэд ажахыгаа ашаг олзо ехэтэйгээр эрхилдэг болохо. Мүнөө хүтэлбэрилэгшэ гээшэ хэhэн ажалайнгаа шанарай хойноhоо баhалай ехээр оролдодоггүй байна. Юрэдөөл хэды шэнээн газар хахалжа, хэды шэнээн газарта таряа хаяал hаа, энээнэйнгээ түлөө түлөөhэ абахаб гэжэ ойлгодог болошо хой. Тариан ургаа гү, али үгы мяхан бии гү, али үгы гү гэжэ шье хэнhээшье hурадаггүй.

Колхозой түрүүлэгшэнүүдэй дэлмэриин түлөөhые болон МТС-дэй, совхозуудай директорнүүд салин хүлhые эдлүүриин газар зуун гектар бүридэ абтаhан продукциин, центнер тариан, мяха литр hүн, килограмм нооhон бүхэнэй хэмжээгээр түлэдэг болохо саг болоо. Мүн бригаданuудташье совхозуудай отделенинүүдтэшье hэн ажалайнь хэмжээнэй, шанар зэргээр түлэдэг болохоор боло… Мүнөө заримдаа нэгэ бригада муугаар хүдэлөөд, нүгөөдынь hа наар хүдэлөөшье hаань, бүхы hэн юумэнинь ниитын тогоон ру орошодог байха юм. Саашадаа и гэжэ болохогүй. Бригадануудта hэн ажалайнь хэмжээнэй зэргэ түлэдэг болог. Бригада муугаар дэлмэрилөө хадаа, хүдэлhэнэй гөө шэнээнээр багаар абаг лэ. **(Альга ташалга).** Тобшоор хэлэхэ залхуу зайрангуудые хэhэн юумэ hээ үлүүгээр абадаг ябадалы болюулхаар болоо. Гэхэтэй хамт hайнаар хүдэлмэрилдэг хүнүүд урмашуулжа, ажалайнь түлөө ехэ түлэхэ хэрэгтэй.

Саашадаа колхозууднай бури мо болгогдохо бээз гэжэ hанагд на. Ажахынуудай нэгэдэхэдэ, аж лай түлөөhые ямар болгохоб гэж мүн лэ тодорхойлхо хэрэгтэй бай Наада захынь хэлэхэдэ, түрүү hан колхозуудтай гээгдэжэ ябаh колхозууд заабол нэгэдэхэсэ хо доо hанадаг. Бидэ шэн габьяат гаар ажаллаабди, ниитынгээ аж хые хүгжөөгөөбди, ажалта үдэрт най ехэ юумэ үгэдэг болоо гэжэ т рүү колхозой гэшүүдэй хэлэхэнш зүб. Тиигээд, гээгдэнги колхоз ниилэхэдээ, ехээр гарзатахабди жэ тэдэнэр зүб лэ хэлэдэг гээш Тиимэhээ саашадаа экономическ хүгжэлтын талаар элдэб шата байhан колхозуудые ниилүүлхэдэ бригада бригадаар ажалайнь түлө hэ үгэхэ шухала гэжэ hанагда Энээниие хэхэдэ бэрхэтэйшье бэш экономическа талаар hула байh колхоз схэнхидээ томодхогдоhо колхозой бригадань болодог. Тиим hээ, энэ бригада түрүүшүүлэй зэр дэ ороогүй сагтаа, хүдэлhэнэйнгэ зэргээр лэ абажа байг лэ. Колх зуудташье, МТС-үүдтэ болон сов зуудташье тушаалтай хүнүүд оло Тиигээд схэнхидээ бүhэтэй хүнү ноёд болодог. Харин эгээ хү ажалыень схэнхидээ эхэнэрнүүд дэг байна. Иимэ байдалые ябаш тэсэжэ болохогүй. Тушаалта хүн дые hайнаар шалгажа үзөөд, хэд зуун мянган хүнүүдые, гол түл эрэшүүлые сүлөөлжэ, хүдэлмэри эльгээхэ шухала. Заримдаа иимэш ушарнууд болодог. Ямар нэгэ тэбэрилэгшэ ажахыгаа гээгдэл оруулhанайгаа түлөө тушаал гаргагдаад, жэл, хоёр жэл ям шье хүдэлмэригүй ябадаг, мэдүү гэнүүдые баридаг, хүдэлмэри оруулагты гэжэ эрилтэ табид тиихэдээ заатагүй канцелярида али hү абалгын пунктнуудта «х дэлхэ» гэжэ оролдодог байна. И мэ хүнүүдые дали дороо абад ябадалые, мүн тэдээндэ «hайн» х дэлмэри оложо үгэхэ гэдэг ябад лые болюулхаар болоо. Ши, хө хэй, хара ажалда ошожо хүдэ Арад зоной баялигые байгуул байhан олон миллион советскэ х нууд хүдэлмэрилжэл байна ха к гэжэ тэдээндэ хэлэхэ хэрэгтэй, за хуу зайрангуудые дэмжэжэ болох гүй. **(Альга ташалга).**

РСФСР-эй Городой болон х дөөгэй барилгын министр нүхэр В селовский намда нэгэтэ ерээд, С чида олон гэрнүүдые бариха h хабди гэжэ хэлэбэ. Ямаршье п мышленностьгүй курортын город Сочида тиимэ олон байрын гэрн дые барижа, олон миллион түхэр гаргашалха ямар хэрэг гараа юм жэ асуугдаха байна. Хэрбээ бай олон гэрнүүдые тэндэ барижа hаамнай, Сочида, Хара далай т шэ, түхэреэн жэлдэ ногооржо б даг ургамалтай дулаан газа ошохо олон дуратайшуул олдохо зэ. Хэрбээ нүхэр Весселовский т дэ гэр барьяад, квартира үгөө hаа тэндэ ошоогүй бол тэнэг ябадал г шэ. Тиимэhээ Сочи гээшэмнай нэй амархаяа, аргалуулхаяа ошо курорт гээшэ гэжэ ойлгохо хэрэгт

Гэр байра барьяад, тэрэн хубаахадаа хүн бүхэндэл ква тира заатагүй үгэхэ гэжэ ор доhоной үлүү. Ямар юумэ хэ бэ, тэрэ обществода ямар туhа х гэнэб гэжэ хараха ёhотой. Ман социалистическэ обществодо х бүхэн арадай аша туhын тү оролдожо, ямар нэгэн хүдэлмэри хүдэлөөл hаа, обществын байгуу hан баялигта хүртэлсэхэ эрхэт байдаг байна. **(Альга ташалга)**

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта)

Урда Зүгэй болон Хойто Кавказай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ

нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэhэн үгэ

(Түгэсхэл)

...ухэдүүд, саашань кукуруза ту... би хэлэхэмни. Хүдөө ажахын, ... тоодо мал ажалай үндэhэ hуу... тарян болоно. Эндэ хэлсэ... йнгээ шэнээнээр мал үдхэхын ...да оороhо таряа бидэнэр хаа... а абаха болонобибди. Мал ...р үдхэхэ хоёр арга зам бии. ...үшын зам ямар бэ гэхэдэ, бэ... хэгдэжэ ба худалдан абта... түрэнэй мэдэлдэ ородог таряа... хэмжээе бага болгоод, тэрэнэй ...р малдаа эдюулхэ таряа ехэ ...жо болохо. Гэбэшье, энэ арга ... хэрэглэхээр бэшэ байна. Гүрэ...гөө, арад зоноойнгоо аша туhые ...н, оронойнгоо хэрэглэмжые ...хын тулада бидэнэр хэрэгтэй ... оороhо таряа нөөсэлэн хада... зэргэтэй байнабди. Хоёрдохи ... зам ямар бэ гэхэдэ, газар та...ангаа ниитэ дээрэнь хүгжөөн ...ээжэ, малай тэжээлдэ хэрэг...хэ оороhо таряа нэмэжэ ур...ан абаха хэрэгтэй болоно. Энэ ... зам гээшэ. Колхозууд, сов...уд болон машинно-тракторна ...ииннууд иимэ замаар ябаха ёhо... Хоёрдохи зам баримталан яба...а, мал ажалай продукт бүри эл...эр абадаг болохын тулада тэ... улам ехээр бэлдэжэ шадаха ...а гүбди? Шадахабди.

...эмэлтэ болгон тарихаар гол ...ла культура кукуруза болоно ... би тоолоноб. Тиимэhээ, бидэ... мүнөө hайн шиидхэбэри гар..., харин кукурузын үндэр урга...баагүй hаамнай, энээнhээмнэй ...шье үрэ гарахагүй. Огторгой... бэлэн юумэ унажа ерэдэггүй, ... юумые өөhэдөө бүтээн бай...ха хэрэгтэй бшуу. Кубанида ...рузын гектар бүриhөө орой... 96 центнер ногоон эшэ набша ...эгшэ жэлдэ абтаа гэжэ урда ...ь мэдээсэгдэhэн байна. Теэд, ...аниин газар дээрэ гектар бүри... кукурузын 500—600, мүн 800-... центнер буурсаг эдеэ болон ...он эшэ абажа болохо бай... Энэл даа манай арга болом...уд! Кубаниин колхозуудай нэ...эй түрүүлэгшэ нүхэр Табаков ... үгэ хэлээ. Тэрэ дүршэл ехэ... түрүүлэгшэ юм. Зүгөөр энэ тү... колхоздо ашаглагдаагүй арга ...омжонууд бии. Тус колхоз ку...рузынгаа схэнхи хубиинень оороhо ...ын тулада хүсэд эдеэшүүлээд ...адаг. Тиигэжэ гектар бүриhөө ... центнер оороhо абадаг. Зүгөөр, ... ехэшье ургаса абаха байгаа ..., оороhо абахын тулада энэ тү... колхоздо кукуруза тарихада ...нэ ехэ ашагтай болохогүй байна. ...нхаар оороhото культурануудые ...ибал хүсэ гурба дахин багаар ...ашалаад, мүн лэ тэды шэнээн ...жээнэй оороhо гектар бүриhөө ...ян абажа болохо байна. Ку...ида кукуруза тарихада 50 ба ...шэ центнер оороhон гектар бү...өөнь абтахагүй байгаа hаань, ...амар бэрхэ ээзд энэ культурые ...оhо абахын тулада тарихаяа ...олдохогүй байна. Теэдшье, би...эр культурна хүнүүд байха, ...ахыгаа шадамар зүбөөр эрхил... ёhотойбди.

...олхозууд болон совхозууд яаха... ургаса багаар абанаб? Урга...ануудынь таруу шэнгэн байдаг. ...рбээ, таанад 70×70 сантиметр ...тайгаар, квадратно-гнездовой ...га хэрэглэн кукуруза тарижа, ...хорхой бүридэнь хоёр-хоёр ... ургуулаа haатнай, юрын сор... кукурузын гектар бүриhөө тон ... оороhо суглуулан абажа боло... байна. Квадрадыень дээрэ дур...даhан шэнгээр тарихада гектар ...арта 40.800 эшэ ургажа шадаха ...на. Хэрбээ, дунда зэргээр зуун ...ым шэгнүүртэй нэгэ нэгэ эдеэ ... бүриhөөнь ургаа hаань, гектар...а 40 центнер ургаса абтаха байна. ... ургамалай эшэ бүридэ хоёр...өр, заримдань гурба-гурбан эдеэн ...даг гээшэ. Тиимэ болохолоо...о, шэнгэн тарууень зүбөөр таа...лжа тарилга хээд, газараа зү...р элдүүрилээд байгаа гээшэ ..., гектар бүриhөө кукурузын 50—... центнер оороhо абажа болохо ...на. Үгышье hаа кукурузын эдеэ...энтэжэ байхада силостэ хэрэглэ... тулада хуряагаа hаа гектар бү...өө адагынь 600—700 центнер ... болон эшэ суглуулан абажа ...охо байна. Мяха бүри ехээр ...даг, hү улам элбэгээр hаадаг ...охын түлөө тэмсэл—хамагай ...үүдэ кукурузын түлөө тэмсэл ...оно гэжэ эли болоно бэшэ гү?

...ургамалнуудай үдхэн таруугай ...уу байхын тулада квадрадуу... зүбөөр гаргаха хэрэгтэй. Хэр... таанад муугаар тарилга хээ hаа, хэрбээ рядуудынь hарюугаар таряа hаа, харууhалга хэхэдээ эшэнүүдыень зайлашагүй дайран гэмтээжэ, тарилгаяа шэнгэрүүлжэрхихэ, тиигээд ургасаяа бага болгохо байнат. Иимэ ябадалтай тэмсэхэ хэрэгтэй. Хүсэ шадалаа гамнангүй, хүнүүдые hургагты, зүб hайнаар квадрат гаргадаг хүнүүдые урмашуулагты. Хуряалгын үедэ ургамалнуудай үдхэн шэнгэнэй хэр зэргэ байhые хараадаа абан, тарилга хэгшэдэй, тарилгада хабаадалсаhан ондоошье хүнүүдэй, тэрэшэлэн кукурузын хойноhоо харууhалагшадай түлөөhыень түлэжэ болохо гэжэ би тоолоноб. Квадратно-гнездовой аргаар тарилга хэжэ, зүб квадрадуудые гаргаад, ургамалай хойноhоо механизм хэрэглэн харууhалга хэжэ, үндэр ургаса абагшадта үгэхын тулада урмашуулгын түлөөhэ тогтоохо хэрэгтэй. Кукуруза элбэгээр ургуулан абаха гээшэ шухала асуудал болоно. Тэжээлэй ондоошье культурануудай удхашанарые би арсанагүйб. Люцернэ тариха, викэ овёс хоёрые, холижо тариха, свёкло, тэжээлэй арбуза, тыквэ гэхэ мэтые тариха хэрэгтэй. Зүгөөр тэжээл элбэгээр бэлдэдэг болохын тулада таригдаха гол культура кукуруза болоно гээшэ.

Кукурузые силос даралгада hайнаар хэрэглэхэ, тиихэдээ эшэ эдеэн хоёрыень ами аминдань дараха ёhотой гэжэ би тоолодог байнаб. Тиигэбэл эгээн лэ таатай байна. Гэхэ зуура, эшэ эдеэн хоёрые ами аминдань дарахын тулада хүсэ ехээр гаргашалха болонобди, тиихэдэ машинануудаар хомор байнабди. Энээнhээ гараха ямар арга бииб? Ондо ондоо сортын кукуруза таридаг байха хэрэгтэй. Гахайнуудта набтар эшэтэй, эдеэниинь эшынгээ хахадай тухай шэгнүүртэй байдаг, иимэ сортын кукуруза тариха хэрэгтэй. Иимэ кукурузаар дарагдаhан, илангаяа иимэ кукурузые тыквэ, хартаабха гэхэ мэтэтэй холёод дараhан силосые гахай дуратайгаар эдидэг. Үнеэдтэ, бүхы эбэртэ бодо малда үндэр эшэтэ сортын кукуруза тарижа, эшыень эдеэшэнтэжэ байhан буурсагтайнь хамта силос болгон дараха хэрэгтэй.

Үндэр ургаса үгэдэг культура бологшо кукурузаhаа нилээд ехэ эдеэн, эшэ абтадаг. Тэдэниие силоснэ башнянууд болон траншейнүүдтэ түргэнөөр асархын тулада транспорт ехээр хэрэглэгдэхэ болоно. Колхозууд болон совхозуудта автомашинанууд дуталдадаг. Теэдшье, тэрэ үедэ хойшолуулашагүй бусад хүдэлмэри хэгдэжэ байдаг.

Иимэ ушар манайда 1956 ондо шэнэ газарта ургуулагдаhан таряа хуряаха үедэмнай тохёолдоо hэн. Комбайнhаа бэлэдхэлэй пунктнууд хүрэтэр оороhо таряа зөөхэ транспорт дутадаг байгаа. Энэ байдалhаа гараха зүб арга тиихэдэ олдоо бэлэй. Поли дээрэ заhагдаhан талмайнууд дээрэ комбайнhаа гараhан таряае колхозууд болон совхозууднай саг зуура обоолжо, хадагалhан байгаа. Тиигээд таряа хуряалгын дүүрэн сасуу бүхы транспортаа оороhо шэрэхын тулада табиhан байна.

Силос дараха хүдэлмэриин транспортын дутамаг дээрэhээ haатахагүйн тулада кукурузаар силос дараха үедөө энэ дүршэлые хэрэглэжэ болохо байна. Силосэйнгээ зарим хубиие кукуруза тариhан полиингоо захада, нэмэл аргаар газар дээрэ дарабал, таарамжатай гээшэ ха. Иимэ арга хэрэглэхэдээ кукуруза түргэнөөр хуряажа, намарай культурануудые тарихын тулада полинуудаа хаhа саг соонь сүлөөлжэ шадаха болонобди. Кукурузые хуряаhан газартаа, поли дээрэ силос болгон дарахада, энэ хүдэлмэридэ транспорт hураггүй үсөөн хэрэгтэй болохо, мүн мори унаа хэрэглэжэ болохо байна.

Хүдөө ажахыда ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ гээшэ манай тон шухала зорилго юм. Механизаци хэрэглэжэ, ажахыгаа бодомжотойгоор эрхилжэ, хүсэ багаар гаргашалан продукци ехээр абажа, социалистическэ хүдөө ажахые шууд хүгжөөхэ, Советскэ оронойнгоо ниитын баялигые арьбадхаха хэрэгтэй. Хамаг юумые хододоо бодолтойгоор хэдэг байха, ямар юумэ олзо ехэтэйб гэжэ шэлэжэ, юунhээ ажахын талаар ехэ ашаг оруулжа болохоб гэжэ шэлэжэ шададаг байха хэрэгтэй.

Юумэ бодолтойгоор хэхэдэ ямар туhатай байhыень нэгэ центнер hү ба мяха абахын тулада хэрэглэгдэхэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүдэлмэриин хүсэ гаргалга тухай сасуулагдамал мэдээн гэршэлжэ үгэнэ. Энээниие СССР-эй Хүдөө ажахын министерство бэлэдхээ. Манай колхозуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, колхозууд, совхозуудай ажахые тон hайнаар мэдэдэг байхань, хүдэлмэриин хүсэ эгээн багаар гаргашалаад, продукци бүри элбэгээр абадаг болохын түлөө тэмсэхэнь шухала гэжэ эдэ мэдээнүүд харуулна.

Центнер hү hаахын ба мяха абахын тулада хэрэглэгдэхэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүдэлмэриин хүсэ гаргашалга тухай сасуулагдамал мэдээн

Культурын нэрэ	Гектарай ургаса центнерээр	Гектарай ургаса тэжээлэй единицээр	Гектар тарилга хэхэдэ гаргашалагдаhан хүдэлмэриин үдэр	Центнер тэжээлэй единицэдэ гаргашалагдаhан хүдэлмэриин үдэр	Центнер hү, мяха абахын тулада хэрэгтэй тэжээл бэлдэхын тулада гаргашалагдаhан хүдэлмэриин үдэр: hүн	мяхан
Силос дарахын тулада хуряагдаhан эдеэшэнтэжэ байhан кукуруза	300	6.750	15,3	0,22	0,25	1,24
Эдеэшэhэн оороhо абахын тулада хуряагдаhан кукуруза (эшэгүйгөөр)	30	4.020	28,8	0,71	0,79	3.9
Сахарна свёкло:						
эдеэниинь	200	5.000				
набшаhаниинь	100	2.000				
	—	7.800	103,0	1,47	1,62	8,1

Нэгэ хүдэлмэриин үдэр гаргашалхада культура бүхэн хэды тэжээлэй единицэ үгэнэб гэжэ тооложо үзэбэл иимэ байна:

Силос дарахын тулада хуряагдаhан эдеэшэнтэжэ байhан кукуруза—441;

Эдеэшэhэн оороhо абахын тулада хуряагдаhан кукуруза—140 гү, али гурба дахин үсөөн;

Сахарна свекло (эдеэниинь набшатаяа хамта)—68 гү, али силос дарахын тулада хуряагдаhан эдеэшэнтэжэ байhан кукурузада орходоо 6 дахин үсөөн тэжээлэй единицэ үгэдэг байна.

Нэгэ хүдэлмэриин үдэр гаргашалаад абтаhан дээрэ дурсагдаhан тэжээлые малда эдюулээд байхада мал ажалай иимэ хэмжээнэй продуктнуудые абажа болохо гэбэл: силос дарахын тулада хуряагдаhан эдеэшэнтэжэ байhан кукурузые эдюулхэдэ: 80 килограмм мяха, 401 килограмм hү гү, али 17,4 килограмм тоhо абажа болохо байна; кукурузын эдеэшэhэн оороhо эдюулхэдэ: 25,5 килограмм мяха, 127 килограмм hү, али 5,5 килограмм тоhо абажа болохо байна; сахарна свекло (эдеэн ба набша) эдюулхэдэ: 12,4 килограмм мяхан, 62 килограмм hүн гү, али 3 килограмм тоhон абтаха байна. Нүхэдүүд, бодолгонь иимэл байнал даа. Тиимэhээ культурануудые тарижа ургуулхын тулада хүсэ гаргашалгые тодорхойлходоо, хамагай түрүүндэ ямар культура үлүү hайнаар ашаяа харюулхаб, тусхайта эрхэ байдалда ямарынь эгээн ехэ олзотой байхаб гэжэ хараадаа абаха хэрэгтэй. Единицэ продукци абахын тулада хүсэ ехээр гаргашалдаг колхозой түрүүлэгшэ гү, али совхозой директорэй, бүхы юумын дэлгүүрhээ дулдыдадаг капиталистическэ эрхэ байдалда оршоо гээшэ hаань, тиимэ ажахы үгыржэ унаха байгаа. Зүгөөр хүсэ гаргашалгые капиталистын тоолодог байхада, бидэнэр, социалистическэ гүрэн энээниие бүри hайнаар тооложо үзэхэ ёhотой гээшэ. Гаргашалагдаhан ажалай единицэ бүридэ продукци бүри ехээр абадаг болохо арга манай социалистическэ системын ажахыда яhала бии.

Калиновка тосхоной колхозой дүршэл тухай дурдахые хүсэнэб. Энэ колхоз Курска областиин баруунхойто талын хубида байдаг, тиигээд газарай зуун гектарта мяха болон hү таанадhаа, нүхэд кубанайхид, ехые абана. Ойрын хоёр-гурбан жэлэй туршада туйлаха гэжэ таанадай түсэблэжэ байhан хараада, тэрэ колхоз мүнөө хүрөөд байнхай. Таанад юун гэжэ бодонот, Калиновкын ойто талын газар таанадтай ямар нэгэ зэргээр үрдилдэжэ шадаха байна гү? (Шадахагүй, Кубаниин газар, тэрээнhээ hайн—хара хүрьhэтэй, эндэмнай бүри наруули дулаан — **гэhэн абаян зал coohoo дуулдана).**

Таанадай хэлэhые зүбшөөнэб. Гэбэшье, Калиновкынхид танайхиhаа муу газар дээрэ иимэ үрэ дүн туйлаа. Энэ колхоз 1.300 гектар газартай, тиигээд 1953 ондо ойройдоол 26 гахай шахаhан байгаа, тиихэдэ 1956 ондо 655 гахай шахаа. Хахалагдадаг газарай зуун гектарта 1953 ондо 1,8 центнер, тиихэдэ 1956 ондо 50 центнер гахайн мяха абаа. Эдлүүриин газарай зуун гектарта 1953 ондо бүхы дээрээ 9,8 центнер, тиихэдэ 1956 ондо—60 центнер мяхан абтаа. 1953 ондо нэгэ үнеэнhээ 1.164 килограмм, 1956 ондо—3.726 килограмм hү haahан байна. Һүүлэй хоёр жэлэй турша соо үнеэн бүриhөө hү hаажа абалга 2.412 килограммаар нэмээ.

Мүн үнеэдэйнь тоо олон болоно. Хэрбээ 1953 ондо колхозой эдлүүриин газарай 100 гектарта абажа үзэхэдэ, 3,6 үнеэнэй хүртэдэг байгаа hаа, мүнөө 11 үнеэн хүртэдэг болоо. 1957 ондо үнеэн бүриhөө 4 мянган килограмм hү hааха, 780 гахай шахажа, хахалагдадаг газарай зуун гектарта 60 центнер гахайн мяха, эдлүүриин газарай зуун гектарта хамта дээрээ 78 центнер мяха абаха гэhэн уялга колхознигуудынь абаhан байна. Хэрбээ өөрынгөө нютагаархинда хандаад байгаа гээшэ hаам, тэдэнэр намайе дэмжэжэ, 1958 ондо эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ зуун центнер мяха абаха байха гэжэ найданаб. Энээниие туйлажа болохо гү? Болохо. «Болохо» гэжэ нютагаархидтаа найдадаг дээрэhээ, тэдэнэй нэрэhээ би хэлэжэ байнаб даа.

Калиновкынхид кукуруза тарижа, амжалта туйлаа. 1953 ондо кукуруза таридаггүй байгаа. Тиигээд 1954 ондо 49 гектар, 1956 ондо 290 гектар кукуруза тариhан байна. Энэ колхоз 1953 ондо элдэб ногоо болон буртаг үбhөөр 120 тонно силос дараhан байгаа hаа, 1956 ондо кукурузын буурсаг болон эшэhээ 4.480 тонно силос дараа. Энэл даа мяха, hүн.

Калиновкада ажал хэжэ шададаг нэгэ хүндэ 1953 ондо 15 центнер, 1956 ондо—53 центнер тарян абтаhан байна. Тиихэдэ элдэб янзын мяхан 1953 ондо—35 килограмм, тэрэ тоодо гахайн—6 килограмм, 1956 ондо—205 килограмм, тэрэ тоодо гахайн мяхан 152 килограмм абтаhан байна. Ажал хэжэ шадаха нэгэ хүндэ 1953 ондо 178 килограмм, 1956 ондо—690 килограмм hүн hаагдаа. 1953 ондо колхозой мүнгэн олзо доход 687 мянган түхэриг (1952 ондо 382 мянган түхэриг байгаа), 1956 ондо—5.558 мянган түхэриг гү, али газарай гектар бүридэ 4.260 түхэриг болоhон байна. Танайда, нүхэр Лыскин, гектар бүридэ оройдоол 1.190 түхэриг, Ставропольско хизаарай колхозуудта дунда зэргээр миил 253 түхэриг хүртэнэ гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев «Россия» колхозой түрүүлэгшэдэ хандан хэлээ.

Колхоз гүрэндэ: 1953 ондо 84 центнер мяха, 501 центнер hү, 1.549 центнер таряа, 1956 ондо 425 центнер мяха, 1.877 центнер hү, 3.100 центнер оороhо таряа тушаагаа. Олзын нэмэhэн дээрэhээ налог, страховой түлөөhэн гэхэ зэргын мүнгэн колхозhоо гүрэндэ бүри ехээр ороо. 1953 ондо иимэ мүнгэн 54.500 түхэриг байгаа hаа, 1956 ондо 533.816 түхэриг болоhон байна. Энэ hайн даа. Налог түлэхэ байhан хэрэгтэй ха юм. Тиихэдэ гүрэн баяжадаг байна. 1956 ондо мүнгэн олзынгоо 30 процентые гү, али 1.654 мянган түхэриг хубаагдадаггүй фонддоо оруулха гэжэ колхознигууд нэгэн дуугаар шиидхэhэн байгаа. Тиихэдэ, 1953 ондо хубаагдадаггүй фонддо оройдоол 137 мянган түхэриг оруулагдаhан байха юм.

Калиновкынхидай туйлаhан иимэ үрэ дүн туйлажа шаадахаар бэшэ нэгэшье колхоз Краснодарска хизаарта байхагүй гэжэ лаблан хэлэжэ болохо байна. Калиновкынхид хоёр ургаса абажа шадахагүй байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Таанад, кубанайхид хоёр ургаса абажа шадаха байнат. Таанад намарай ячмень хуряажа абаhанайнгаа hүүлээр, тэрэ талмай дээрээ кукурузын hайн ургаса ургуулжа шадаха байнат. Таанад намарай шэниисэшье хуряажа абаhанайнгаа hүүлээр кукуруза тараад, тэрэниие эдеэшэнтэтэрэнь ургуулжа шадахат. Таанадай арга боломжо угаа ехэ.

Кукурузын эдеэшэнтэжэ байха үедэ хуряажа абахын тулада мүнөө үедэ машинанууд манайда дуталдана. Тиимэ машинануудые бидэнэр бүри олоор бүтээдэг болохобди. Зүгөөр, ондоо арга бэдэрэн, кукуруза ондо ондоо болзорнуудта тарижа, тэрэшэлэн эртэ ба орой эдеэшэдэг сортын кукуруза тарижа, хуряаха болзорыень hунааха хэрэгтэй гээшэ бэзэ.

Уhалагдадаг газар тухай хэдэн үгэ хэлэхэмни. Али болохо аргаараа уhалагдадаг газарые ехэ болгохо хэрэгтэй. Зүгөөр уhалагдадаг газартаа, хамагай түрүүн, винограднигуудые hуулгаха, рис тариха хэрэгтэй. Танай эрхэ байдалда уhалагдадаггүй газар дээрэ кукуруза яhала hайнаар ургуулжа болохо.

Сад, винограднигуудай газар элдүүрилдэг машинануудые, тэрэ тоодо хадын ташалан болон тэбсэгүүдтэ ябажа шададаг машинануудые ухаалан зохёохо хэрэгтэй.

Мүнөө манай колхозууд баяжажа байна. Овощь, фрукт, виноград буйлуулдаг багашагууд заводуудтай болохо саг тулажа ерээ. Фрукт болон овощиие өөhэдтөө хэрэглэхын, мүн гүрэндэ, дэлгүүр дээрэ худалдахын тулада консэрвэлхэ шухала.

Хүдөө ажахын наукада энэ зүблөөн дээрэ анхарал багаар табигдаба. Энэ хадаа тааруугүй ушар болоно. Ажахыгаа шууд хүгжөөхын тулада наукада, научно баримтануудта бидэнэр түшэглэхэ ёhотойбди. Колхозууд болон совхозууд наукын туhаламжаар үрhэ ургуулан абалга ёhотойгоор лэ эмхидхэхэ, үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэри hайнаар табиха, зүб севооборот хэрэглэхэ, ажал зүбөөр эмхидхэхэ, ажал ехэтэй хүдэлмэри оньhожоруулха ёhотой. Хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжээхын түлөө тэмсэхэ бүгэдэ арадай хэрэгтэ өөhэдынгөө туhа нэмэри оруулжа байдаг, үйлэдбэритэй нягта холбоотой эрдэмтэд тухай Хүдөө ажахын министерство, Совхозуудай министерство анхарал оролдолго ехээр гаргаха зэргэтэй.

Манайда эрдэмтэд мүнөө хүрэтэр буруугаар хубаарилан табигдаhан зандаа. Хүдөө ажахын аша туhада тааруугүйгөөр научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаанууд хубаарилан табигданхай. Шубуу үсхэбэрилгын научно-шэнжэлэлгын институдай директор нүхэр Третьяков эндэ үгэ хэлээ. Энэ институт хаана байдаг гэжэ таанад hананабта? Москва шадарай Загорск городто байдаг. Бодото шубуу харахын тулада нүхэр Третьяков Урда зүг руу, Ставропольско гү, али Краснодарска хизаар орохо баатай болодог. Энэнь гүрэндэ нилээд гарзатай байна.

Ажал хэрэгэйнгээ урагшатай байхын тулада хүдөө ажахын пропагандые hайнаар табиха хэрэгтэй. Зарим нүхэд түрүү дүй дүршэл шудалхын тулада түрүү колхозууд болон совхозуудта оло дахин аяншалан ошодог байна. Тиихэдээ хэдэ хэдэн мянгаад километрын газарта аяншалдаг. Түрүү колхозуудта ошодог байха хэрэгтэй даа. Зүгөөр, гол түлэб өөрынгөө районой, областиин колхозуудта ошохо хэрэгтэй. Тиихэдээ, культурна хүн бүхэнэй хэрэглэжэ шадахаар пропаганда хэхэ ондоо арганууд манайда бии гэжэ мартажа болохогүй байна. Газетэнүүд, номууд, журналнууд хэблэгдэдэг, кинофильмнүүд харуулагдадаг, радио дамжуулганууд болодог. Хүдөө ажахын пропаганда хэхэдээ эдэ бүхы аргануудые бултыень хэрэглэжэ, ажалай түрүү арга методүүдые, наукын туйлалтануудые олониитэдэ ойлгуулха хэрэгтэй. Ондо ондоо газарта байдаг, ондо ондоогоор ажалладаг түрүүлэгшэнүүдые, бригадирнуудые районоонь, областьдонь суглуулжа хөөрэлдэдэг байха, зариманайнь ажал хүдэлмэри яахадаа hайн бэ, нүгөөдүүлэйхинь яахадаа мууб гэжэ шэнжэлэн мэдэхэ хэрэгтэй.

Хүдөө ажахын кадрнуудые бэлэдхэдэг гуримые хубилгажа, хүнүүдэй хүдэлжэ байгаад, hурахын тулада колхозууд болон совхозууд дээрэнь хүдөө ажахын техникумүүдые байгуулха хэрэгтэй. Кабардино-Балкарска АССР-эй колхозница нүхэр Оразаева эндэ үгэ хэлээ. Тэрэ колхоздо hаалишанаар хүдэлжэ байгаад, институдай табадахи курсда заочноор hурана. Энэ хадаа кадрнуудые бэлэдхэхэ зүб зам болоно бшуу. Ажабайдалдаа, ажал хүдэлмэридөө дүршэлтэй болоhон хүн лэ институдта ороходоо ёhотойл hайн мэргэжэлтэ болохо байна. Нүхэр Оразаева институт дүүргээд байхадаа, hургуулиhаа сэхэ дээдэ hургуулида орожо, зоотехник болоhон хүндэ ороходоо таба дахин үлүү ехэ юумэ мэдэдэг мэргэжэлтэ болохо гэжэ сохомлон хэлэхээр байна.

Бидэнэр хүниие ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ ёhотойбди. Ажал хэдэг хүн хүндэтэй байха ёhотой. Ажал хэжэ, хүдэлмэриин дүршэлтэй боложо институдта орогшод али болохоор урмашуулагдаха зэргэтэй. Иимэ дүршэлтэй хүн дээдэ hургуулида ороод найдамтайгаар hураха, тэрэнээ дүүргээд ёhотойл мэргэжэлтэ болохо байна. Эгээл иимэ мэргэжэлтэд манда хэрэгтэй.

Баhа нэгэ асуудалда таанадай анхарал хандуулхые хүсэнэб. Колхозуудта ажалта үдэрэй ехээр түлэгдэдэг болоhон тухай үгэ хэлэгшэдэй дурдаhые шагнахада, ехэл аятай байна даа. Зүгөөр ажалта үдэрые эгээн ехээр түлэхэ гээшэ заримдаа эгээн бодомжотой ябадал гэхээр бэшэ байна. Ажалта үдэртэ ехэ хэмжээнэй продукт, мүнгэ үгэдэг аад, тосхондоо клуб, хүүгэдэй сад, радиоузел болон банигүй колхозуудые би хараhан байнаб. Колхознигуудай ажалаар байгуулагдаhан баялигые зүбөөр ашаглаха хэрэгтэй. Хэрбээ колхоз ниитынгээ ажахые, бүхы экономикоёо hайнаар хүгжөөнхэй байгаа гээшэ hаа, тосхоноо болбосон зохид түхэлтэй болгохын тулада мүнгэ зөөри хэрэглэжэ шадаха байна. Һургуулиин hайн байшан барихада болоно, хэрбээ hургуулиин бии hаа колхознигуудай хүүгэдтэ зорюулан интернат барихада болохо. Тиигэбэл, үхибүүднай сатар эдеэлүүлэгдэнэ, hайнаар хүмүүжүүлэгдэнэ гэжэ мэдэдэг байхадаа, эхэнүүдынь hанаа амар хүдэлмэрилхэ байна. Амаралтын гэр гү, али үнэн сэхээр хүдэлhэн наhажаал хүнүүдэй амарха ёhooроол амархын гү, али үбгэн наhаяа үнгэргэхын тулада иимэ наhатай хүнүүдэй байха гэрнүүдые баригты. Ажалта үдэртэ эгээн ехэ түлөөhэ үгэдэгынь бэшэ, харин жэлhээ жэлдэ продукт бүри элбэгээр абажа, гүрэндэ тушаадаг, ниитынгээ баялгые арьбадхадаг, колхознигуудай байдал hайжаруулхын, оюун бэлигыень бадаруулхын тулада таарамжатай эрхэ байдал бии болгодог колхозууд эрхим гэжэ тоологдохо байна.

Колхоз, МТС болон совхозуудые бүри hайнаар хүтэлбэрилдэг болохо, хүдөө ажахые хүтэлбэрилгэдэ нютагай партийна организацинуудай үүргэ дээшэлүүлхэ асуудалнуудта нүхэр Хрущев нилээд дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлээ. Мяха, hү болон хүдөө ажахын ондоошье продуктнуудые бүри элбэгээр абадаг болохын түлөө тэмсэлдэ олониитые эмхидхэн жагсаагаад, толгойлон ябаха шадабаритай, дүршэл ехэтэй хүдэлмэрилэгшэдые колхозууд, совхозуудта саашадаашье эльгээжэ байха шухала гэжэ тэрэ хэлээ.

Гэртээ харижа, өөhэдынгөө станицануудта, өөhэдынгөө селенгүүд болон аулнуудта ошоходоо мяха бүри элбэгээр абадаг болохо зорилгоор колхоз, совхоз, машино-тракторна станци бүхэнэй арга боломжонуудые олониитын хабаадалгатайгаар, али бүхы талаhаань таанад зүбшэн хэлсэхэ байхат гэжэ би hананаб. Ажалшадые мяха, hү болон бусад продуктнуудаар хүсэдөөр хангаха зорилго түргэнөөр шиидхэхын тулада таанадые бүхы юумэ хэхэ гэжэ би этигэнэб гээд нүхэр Хрущев хэлээ.

Үгэеэ дүүргэхэдээ Н. С. Хрущев иигэжэ хэлээ:

— Марксизм-ленинизмын дайсад, буржуазна теоретигүүд, империалистическэ удамаршад мүнөө юунhээ айнаб? Жэл ерэхэ тудам Советскэ социалистическэ гүрэн, социалистическэ бүхы лагерь бэхижэдэг, Советскэ Союз дотор арадай байдал hайжаржал байдаг, бүхы оронуудай ажалшад энээгээр баясадаг, энээгээр омогорходог байна. Тиихэдэ эдэ бүгэдэhөөл дайсаднай айдаг байна бшуу. Арадай байдал бидэнэй hайжаруулха тудам социализмын үзэл суртал капиталистическэ бүхы оронуудай арадуудай ухаан бодолые бүри ехээр эзэлхэ, марксистско-ленинскэ теориин үндэhөөр общественные социалистическэ ёhoop шэнэдхэн байгуулха үзэл суртал дэлгэрхэ байна. **(Нэрьемэ удаан альга ташалга).**

Манай республикын һонин

Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо луговодоор Цырен-Доржи Дамбиевич Будаев олон жэл соо хүдэлмэрилнэ. Һаяхан энэ нүхэр колхоздоо 26 жэлэй туршада үнэн шударгыгаар хүдэлһэнэйнгөө түлөө хамтын суглаанай шиидхэбэреэр пенси абаха болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ц.-Д. Будаев.

К. Доржиевай фото.

КУДАРЫН АЙМАГТА

ОКТЯБРИИН 40 ЖЭЛЭЙ ОЙН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Куйбышевай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин гэшүүдэй дунда Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдан, социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Колхозой гэшүүд хабарай тарилгые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтахын түлөө тэмсэнэ. Мүнөө таряанай поли дээрэ 2000 тонно наг шэбхэ гаргагдаад байна. Тэрэшэлэн 1957 ондо хэгдэхэ барилгануудта хэрэглэгдэхэ 3500 кубометр модон, 300 кубометр шулуун бэлэдхэгдээ.

«ПУТЬ ОКТЯБРЯ» КОЛХОЗДО УЛААН ТУГ БАРЮУЛАГДАБА

Һү һаалгаар байгша оной февраль һарада аймаг соогоо түрүү һуури эзэлһэн «Путь Октября» колхоздо (түрүүлэгшэнь И. Б. Кривогорницын, партийна организациин секретарь П. Ф. Кривогорницын) КПСС-эй айкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба. Тус колхоз үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 145 литр һү февраль һарада һаагаа. Мүн энэ колхозой нэгэдэхи һүнэй-товарна фермэ (даагшань А. П. Кожин) үнеэн бүриһөө 151,8 литр һү һааһан байна. Эдэнэр бултадаа аймагай Хүндэлэлэй доскада бэшэгдэнхэй.

С. Таханов.

Д. УЛЗЫТУЕВ

Үнэһэшэн

Үргэн хоорботой хуһан шаргатай,
Үндэр хатарша ульгам һааралтай
Үнэһэшэн Холхойн хүхюун хашхараан
Үглөөгүүр бүхэндэ дуулдадаг газааһаа:
«Үхинэй шабганса, гэртээ байна гүш,
Үнэһэеэ наашань түргэн гаргалши.
Үнэтэйхэн зөөри гэжэ юрэдөө мэдэнэ гүш,
Үтэр хоорбо соом адхаад асалши...
Ерэхэ намар барандаа хараарайт,
Ехэхэн лэ үргаса абаха байхабди,
Үнэһэеэ хаянгүй бэлдээд байгаарайт,
Үглөөдэр ашатаяа хамта ерэхэбди...»
...Хоорбо дүүрэн «үнэтэ бараатай»
Холхой баяртай поли гарадаг юм,
Үтэгжүүлгэ хэдэг хүндэтэ ажалтай
Үбгэн абаар колхозынь омогорходог юм.

Өөһэдынгөө хүсөөр

Баргажанай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз мал ажалаараа аймаг соохи томо колхозуудай нэгэн юм. Тус колхоз мүнөө хамтадаа 14000 гаран толгой адууһа малтай.

Урдань барилгын хүдэлмэриин муугаар эмхидхэгдэдэг дээрэһээ малынь муу байрада үбэлжэжэ, ашаг шэмэеэ ехээр гээдэг байгаа. Харин һүүлэй жэлнүүдтэ ниитынгээ малые һайн, дулаан, типовой байрануудаар хангахын тула барилгын тусхай бригада эмхидхэжэ, энэ хүдэлмэреэ түхэреэн жэл соо ябуулдаг болоо. Тэрэнь мүнөө жэлэй үбэлжэлгын эхиндэ 100 толгой үнеэдэй типовой 1 байра, 2000 толгой хонидой байха типовой 4 байра барижа бэлэн болгоо.

Гэхэ зуура, иимэ олон малые түргэн саг соо типовой һайн байраар сүм хангалга—бэлэхэн хэрэг бэшэ байгаа. Барилгын багахан бригада хэдышье һайнаар хүдэлмэрилөө һаа, гансаараа абиртаха байна бшуу. Тиимэһээ барилгын хүдэлмэри түргэдхэхэ зорилгоор колхозой үхэр малай хоёрдохи фермынхид ехэ һайшаалтай үүсхэл гаргаа. Мүнөө жэлэй үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй эхилхэдэ, тус фермынхид өөрынгөө хүсөөр 60 толгой үнеэдэй байра шэнээр бариха гэжэ шиидэһэн байгаа. Уданшьегүй 5 хүнһөө бүридэһэн бригада эмхидхэгдээд, барилгын хүдэлмэри сентябрь һарада эхилһэн юм.

Колхозой правлени, партийна организаци тэдэ малшадай үүсхэлые дэмжэжэ, тодорхой туһаламжа үзүүлһэнэйнь ашаар фермын хүдэлмэрилэгшэд барилгаяа һайн шанартайгаар, түргэн болзор соо дүүргэээд, үнеэдэйнгээ байрые советскэ Конституциин һайндэрэй урда ашаглалгада оруулһан байна. Мүнөө тэрэ байрадань Хилганын гүүртын 60 толгой үнеэд уяада байлгагдан эдеэлүүлэгдэнэ.

Гүүртын үнеэд һайн байраар хангагдабашье, шэнэ түл абаха газаргүй байгаа бшуу. Тиин эндэ тугалнуудай байха байра шэнээр бариха асуудал түргэн болзор соо шиидхэгдэхэ зэргэтэй болоо. Тон харюусалгатай энэ хүдэлмэри У. Гармаевай бригадада даалгагдаһан байна. Уданшьегүй тэндэ 60 тугалай байрын һуури табигдажа, үүрэй сайхаһаа үдэшын боро хараан болотор эршэмтэй, габшагай ажал ябуулагдажа эхилээ һэн. Тиигэһээр 2,5 һара үнгэрөө. Мүнөө тэндэ ута, уужам сагаан байра газарһаа ургаһан шэнгеэр бии болоод, февраль һарын һүүлээр ашаглалгада оруулагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Баргажанай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой 2-дохи МТФ-гэй барилгашад: (зүүн гарһаа) Д. Б. Занаев, Н. Б. Очиров, У. М. Гармаев (ахалагшань), Д. М. Табхуев, О. Г. Лыгденов.

Г. А. Носковой фото, **О. Раднаевай** текст.

Механизаторнуудай байрада

Хэрэнэй МТС-эй (Түнхэн) механизаторнууд уужам, һаруул хамтын байратай юм. Эндэнь ёһотойл культурнаар, зохидоор түхеэрэгдэнхэй. МТС-эй механизаторнууд сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэнэ. Тэндэнь уншалгын зал бии. Зал соонь стол дээгүүр газетэ, журнал, уранһайханай литература хододоо дэлгээтэй байдаг. Тиихэдэ шатар, даам, бильярд гэхэ мэтэ культурна хэрэгсэлнүүд тэндэ олон. Тэрэшэлэн механизаторнуудай байдаг байрадань электроплиткатай хамтын кухни бии.

Механизаторнууд олон кружогуудта хабаадалсана.

МТС-эй комсомолшууд, залуушуул уранһайханай самодеятельностиин кружогуудта эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тиигэжэ Хэрэнэй МТС-эй механизаторнууд, тэдэнэй бүлэнэр амаралтын үдэр бүри концерт таһалгаряагүй харадаг болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: МТС-эй механизаторнуудай хамтын байра харуулагдана.

Г. Доржиевай фото.

Ц. ШАГЖИЕВ

ГОЛ ДЭЭРЭ

(Үхибүүдэй рассказ)

Үбэлэй янгинама хүйтэн үдэр хотоной багашуул гол дээрэ сугларжа, мүльһэн дээрэ билайн гараһан бишыхан зурууд тошон дээгүүр, харайн наадана, шаг шууяа табилдана.

— Э—эх! Өөдэгүйл байнат даа. Намһаа бэшэнтнай харайжа бирахагүй юм байна! — гэһэн абяан тэдэнэй дундаһаа онсо илгарба. Тэрэнь — оодон бурят дэгэлтэй Даша хүбүүн үбсүүгээ дээшэнь үргэжэ хүрхылгөөд, нүхэдэйнгөө дунда омогтойшог янзаар ташаагаа тулан зогсоно. Дашын биб гэжэ хүхихые хаража байһан Бадма тэрээндэ дураа гутаад: — һэ, яагаа мүнөөнһөө бэеэ магтааша юм. Нам шэнгеэр һургуулиин баруун тээхи мүльһэн хадаһаа хоёр хонёогоор һолжоржо шадаха гүш? Хэлэл даа!

— Ши өөрөө энэ тошон харайгаад үзыш, тииһэн хойноо хэлэ! — гэбэ. — Би һаяхан уллуулһан иимэ хүндэ валенкатайшье һаа, миил алхаад гарашахалби даа, — гэжэ нэмээгээд, Даша боро валенкануудаа ээлжээ ээлжээгээр дээрэ үргэн нүхэдтөө харуулна.

— Нээрээшье аймшагтай харайна! — гэжэ морхогорхон хамартай Булад Дашын ойгуур һарсагашана. Даша һайрхуушаг юм аад, бэеэ магтуулхадаа хүлынь бүри хүнгэдэшэбэ. «Хараад байгты, би нюдөө аняад харайжархихаб! — гэжэ Даша халуун дундаа ама гаражархёо. Нюдөө аняад харайхаб гэхэдэнь, хүбүүд бүри ехээр шууялдашаба.

Дашые тойрон: «Үзыш даа, үзыш даа», — гэлдэнэ. Даша яаха аргагүй харайха болоод, дэгэлээ тайлажа, Буладтаа үгөөдхибэ.

Һүүлээрнь тошонһоо нэгэ бага гэдэргээ сухарижа, нюдөө аняад, урагшаа алхаба... Теэд хоёр алхаад лэ нюдөө нээжэрхибэ.

Бадма эшээжэ оробо:

— Һөө! Һөө! Һаа! Һаа! Алин гээшэбши! Алин гээшэбши?!

Тойрожо байгаашадынь баһал энеэлдэшэбэ.

— Хүнэй зорёон тиихэдэ энеэлдэнэт, мүнөө хараад байгты! — гэжэ Даша бүри шангаар хашхарба. Тиигээд дэгэлээ үмдэбэ. Баһа нюдөө анижа, гэдэргээ сухариһанай удаа гүйжэ ерээд лэ һүрэшэбэ. Һүрэн гэхэдээ, тошоной тэг дунда шал-пял гээд һушаба.

Даша уб улаан болошонхой һүг харайн бодожо, абяагүй зогсоно. Дашын бурят дэгэлэй хормойдохи дарсагар мүльһые Бадма бургааһаар һабаадажа үгэбэ. «Болихош, нюдөө аняад юу харайха хүмши»— гэжэ байжа дуугарна. Даша уураа хүрэбэ. «Саашаа боло! Би өөрөө арилгахаб!» — гэжэ Бадмые түлхинэб гээд, урагшаа даб гэбэ. Үрөөһэн валенкынь ула ханги һүрөөд, мүльһэн дээрэ үлэшэбэ.

Даша уйлашана. Нэгэ хэды болоһон хойно нүхэдынь Дашаяа үргэлөөд гэртэнь асарба. Улагүй валенкаар ябажа шадахагүй байгаа бшуу!

Мэргэжэлтын зүбшэл

ҺҮ ЕХЭЭР ҺААХЫН ТҮЛӨӨ ЮУ ХЭХЭ ХЭРЭГТЭЙБ

Үбэлжэлгын үедэ 2,—2,5 дахин ехэ һү һааха, жэлэй туршада нёдондонойхиһоо 500 литрээр ехэ һү үнеэн бүриһөө һааха, үнеэн бүриһөө тугал абаха уялга мал ажалай түрүүшүүлэй республиканска зүблөөндэ хабаадагшад абаһан байгаа. Тиихэдэ зарим түрүү колхозууд бүри ехэ уялга абана. Зэдын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1000 литр, Прибайкальска аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз 950 литр һү һааха уялга абанхай.

Түрүү фермэнүүдэй, һаалишадай, мал адуулагшадай үүсхэл эдэбхиие республикын һүнэй-товарна фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд халуунаар дэмжэжэ, нүүдэл мал ажалай үлэгдэлнүүдые зайсуулхын тула ажалдаа түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэхэ, малаа һайнаар ондо оруулхые, 2—3 дахин ехэ һү һаахые оролдоно.

Абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тулада юу хэхэ шухалаб?

Нэн түрүүндэ адууһа малай үбэлжэлгэ эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ ябадал эгээн шухала. Һайнаар, зүбөөр эдеэлүүлэгдэжэ, харууһалагдажа байһан үнеэд һү ехэтэй байхаһаа гадна, зунай сагташье түргөөр һү ородог. Тиимэһээ эбэртэ малые һайнаар харууһалха, эдеэлүүлхэ шухала.

ҮНЕЭДЫЕ ЗҮБӨӨР ХАРУУҺАЛХА

Түрүү фермэнүүдтэл адляар мал харууһалхын тулада үнеэдые типовой гү, али хуушаншье һаа, хүсэд дулаалагдаһан, силос, корнеплодуудай хүрэхэгүй хотонууд соо байлгаха хэрэгтэй. Үбһэ тэжээл тусхай нормоор хубаарилагдажа, кормушканууд соо хэгдэн үнеэдтэ үгтэхэ ёһотой. Гадна, үнеэд сэбэр агаарта ябахаһаа бэшэ сагта байрадаа уяатай байха зэргэтэй. Илангаяа һү ехэтэй үнеэдтэ ехэ тэжээл үгтэхэ ёһотой юм.

Республикын олохон фермэнүүдтэ уһалууринь холо байдаг. Энэ ушарта зэргэлжэ байһан үнеэдэй хоорондо бочко гү, али һаба табяад, уһа хэжэ үгэхэдэ һайн. Иигэхэдэ үнеэд дуратай сагтаа уһалжа, һүеэ 10—15 процентээр нэмээдэг байна.

Үнеэдэй байра дотор сэбэр, шииг нойтогүй байлгаха тон шухала. Үдэртөө һаалишад байра соохиие ээлжээгээр сэбэрлэдэг. Һүниин харуулшан үнеэдые эдеэлүүлхэһээ гадна, шабааһыень этэдэг байна.

Үнеэдэй шабааһые гарахатайнь сасуу абажа хаягүй һаа, хойто хүлынь, дэлэнгынь, һүүлынь будалдашадаг, норошодог. Тиигээд байраһаа гарахадаа, үнеэдэй хүхэниинь хүлдэшэжэ болохо бшуу. Гадна, һүн соо элдэб шорой шохой орошодог.

Фермын ажалые зүбөөр түсэблэжэ байха шухала. Бүхы һаалишад үнеэдые эдеэлүүлгэ, һаалгаяа нэгэ доро эхилээд, нэгэ доро дүүргэхэ ёһотой. Һаалишадай ажалые зүбөөр эмхидхэбэл, тэдэнэр амарха аргатай болодог.

Фермэнүүдтэ үнеэд ехэнхидээ үдэрэй хоёр дахин һаагдадаг болоо. Олонхи һаалишад 7—9 часта үнеэдээ һаагаад, сүүдхэдээ эдихэ тэжээлэйнь хахадые үгэнэ (түрүүн концентрат, шэмэтэ тэжээл, тиигээд үбһэ солоомо). Үнеэдэй эдеэлһээр байтар һаалишад байра соохиие сэбэрлэдэг, дэбисхэрыень һэлгэдэг. 11 часһаа 13 час болотор үнеэдээ уһалаад, газаагуур ябуулдаг. Һаалишад өөһэдөө 15 час болотор сайлахаяа ошоно. Энэ үедэ үнеэд байрадаа амардаг, хибэдэһээ хибэдэг. 15-һаа 16 час болотор үнеэдтэ сүүдхын рационой үлэгшэ хахадынь үгтэнэ. 16-һаа 17,5 час болотор һаалишад үнеэдээ хоёрдохёо һаажа уһалаад, дэбисхэрынь һэлгэһэнэй һүүлээр хонолгодонь уяна. Заримдаа хонолгодонь үбһэ солоомо хоёрые холёод үгэхэдэ болохо. 18—18,5 часта һаалишадай амархаяа ошоходонь, һүниин харуулшан ажалдаа гарадаг.

Һая түрэһэн, мүн шэнэ тугаллаһан гунжадые үдэртөө 3 дахин һааха хэрэгтэй.

Колхозой хүтэлбэрилэгшэд, фермые даагшанар һаалишадые бүхы хэрэгсэлнүүдээр хангаха уялгатай. Фермын гурим наринаар сахиха хэрэгтэ наада захань элдэб щётко, һандали, хүнэг, полотенцэ гэхэ мэтэ юумэнүүд нилээд удхашанартай гэжэ мэдэхэ хэрэгтэй.

Жэлэй алишье сагта үнеэдые ороондо оруулха гээшэ тон шухала. Энээнэй тулада бухануудые уяада байлгажа һургаха хэрэгтэй. Тиигээгүй һаа, үнеэд зунайл сагта ороондо ородог, һубайрдаг зандаал байха бшуу.

ҺАЙНААР ЭДЕЭЛҮҮЛХЭ

Һү ехээр һаахын тулада имагтал үнеэдые рационой ёһоор эдеэлүүлхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, үдэрэй 10 литр хүрэтэр һү үгэдэг үнеэдтэ 6—8 килограмм үбһэ, 25—30 килограмм силос үгтэдэг. Тиин сүүдхын 4 килограмм һү үгэдэг үнеэндэ 6—8 килограмм үбһэ, 15 килограмм силос эдюулхэ хэрэгтэй. Олонхи колхозууд иимэ хэмжээнэй тэжээл үнеэн бүридэ хүртөөхэ аргатай гээшэ. Тиимэһээ 1957 оной түрүүшын 5 һарада үнеэн бүриһөө 700—800 литр һү һаахаар байна бшуу. Зүгөөр, 7—10 центнер үбһэеэ, 2—3 тонно силосээ наринаар хубаарилжа, рационой ёһоор үнеэдтэ эдюулээгүй һаа, тэжээл үлүү үригдэжэ, дутаха байна. Һарадаа 2—3 дахин үнеэдэй һаамые заатагүй шалгаха, рацион шэнээр зохёохо шухала.

Түрүү һаалишад тугаллаха дүтэлһэн үнеэдые зүбөөр харууһалха гэжэ бүхы шадалаараа оролдодог. Тугаллахаһаань 2 һара гү, али 45 хоног урид шэргээгээд, үнеэдтэ һайхан үбһэ, силос, аргатай байбал таряа талханай зүйл үгэжэ байха хэрэгтэй. Үдэрэй 5—6 литр һаамхай үнеэдэй рационой шэнээн тэжээл шэргээгдэһэн үнеэдтэ үгэхэдэ болоно. Шэргээгдэһэн үнеэдые, мүн тугаллаха гунжадые һаамхай үнеэдтэй сугтань дулаан байрада байлгадаг. Иигэхэдэ гунжад уяадаа дадажа, тугаллаһанайнгаа хойно һаалгахадаа ехэ түнжэн байдаг. Зарим түрүү һаалишад гунжадай дэлэн тугаллаагүйдэнь нидхэржэ эхилдэг. Һая түрэһэн үнеэдэй һү орохыень хараадаа абажа, тэжээл горьтойгоор үгэхэ хэрэгтэй. Жмых, шрот, хартаабха, эгээ һайхан үбһэ һү ехэтэй үнеэдтэ тугаллаһан хойнонь үгэхөөр хадагалха шухала.

Гадна, үнеэдэй долёохо дабһан байрын газаа табяатай байха ёһотой. Дабһанай таһалдашоо һаань, содотой уһа хүргөөд газаа орхиходо болохо. Мүн һү ехэтэй үнеэдтэ яһанай үнэһэ гү, али яһанай гурил бишииханаар эдюулхэдэ һайн.

Май һарада бэлшээридэ гараһан үнеэдэй һаалиие доошолуулхагүйн тулада силос, концентрат нэмэжэ эдюулээд байбал, тон таарамжатай. Тиимэһээ эртээнһээ тэжээлээ, илангаяа таряа, талханай зүйлые гамнажа байха шухала. Зунай бэлшээриин үедэ үнеэдые ногоон тэжээлээр хангахын тулада ногоон конвейерэй тарилга хэхэ хэрэгтэй.

Иигээд байхадаа һү ехээр һаадаг болохо хэрэг колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй, малшадай оролдолгоһоо бүримүһэн дулдыдаха байһаниинь хэндэшье элитэ.

Н. ВАХРУШЕВ, хүдөө ажахын наукануудай кандидат.

Марксизм-ленинизм[…] классигуудай зохёолнууд Венгр[…] хэблэгдэнэ

БУДАПЕШТ, мартын 13. (Т[…] В. И. Ленинэй зохёолнуудай […] дэхи томые, мүн К. Марксын […] питалай» гурбадахи томыень […] риин политическэ литературы[…] лэл хэблэжэ гаргаа.

Советскэ уранзурааша[…] Бүхэсоюзна съезд дэ[…] нүхэр Д. Т. Шепилов[…] хэлэһэн үгэ брошюр[…] болгон хэблэгдэбэ

1957 оной мартын 2-то со[…] уранзураашадай Бүхэсоюзна […] дээрэ нүхэр Д. Т. Шепиловэй […] һэн үгые политическэ литерат[…] гүрэнэй хэблэл брошюра б[…] гаргаа. Энэ брошюрань «Со[…] уранһайханай оюун бэлигые с[…] дань һалбаран бадаруулхын т[…] гэжэ нэрэтэй.

Брошюра олоор хэблэгдээ.

(ТАС[…]

ГДР-эй таряашад[…] V съезд дүүрэбэ

БЕРЛИН, мартын 13. (Т[…] Гюстров (Шверин округ) го[…] Германска Демократическа […] публикын таряашадай V съез[…] ложо дүүрээ.

Социализм байгуулха хэрэг[…] ряашадые эмхитэйгээр хабаад[…] тухай, мүн хүдэлмэришэн ан[…] холбоогоо улам бэхижүүлхэ т[…] табигдаһан зорилгонууд съе[…] абаһан резолюци соо тодорх[…] доо.

Таряашадай бэе бэедээ ту[…] комитедүүдэй нэгэдэлэй шэнэ […] съезд дээрэ абтажа, нэгэдэлэй […] тэлбэрилэгшэд шэнээр һунгагд[…]

Съездын делегадууд республ[…] президент Вильгельм Пигтэ, С[…] эй Центральна Комитедтэ б[…] ГДР-эй Министрнүүдэй Со[…] амаршалгын бэшэг эльгээгэ.

Египедэй президент ОО[…] Генеральна секретарь[…] бэшэг эльгээбэ

КАИР, мартын 13. (ТАСС). «[…] Гумхурия» газетын мэдээсэ[…] ёһоор Египедэй президент Н[…] ООН-эй генеральна секретарь […] маршельддэ Газа шадар Егип[…] захиргаае тогтоохоёо байһан ту[…] гаа бэшэг эльгээгэ.

ООН-эй резолюцида хэлэгдэ[…] ёһоор ООН-эй зэбсэгтэ хүсэ[…] энэ нютагта захиргаа байгуулх[…] хэгүй гэжэ Насер онсолон тэмд[…] бэ. Тиимэһээнь Газа шадарай […] зарай захиргаанай губернат[…] Египет томилоо гэжэ президент[…] шэнэ.

Газада ООН-эй сэрэгэй зэр[…] муухайгаар аашалхадань Египе[…] хүн зон зэбүүрхэн дураа гу[…]

КАИР, мартын 13. (ТАСС). […] нөө ООН-эй сэрэгэй командова[…] байрлажа байһан байшан дээр[…] лестинын хүбүүн Мухаммед […] Мушареф гэгшын Египедэй ту[…] хоохо гэжэ байтарынь, ООН-эй […] рэгэйхид тэрээниие алажархёо.

Газын олон мянган хүн эн[…] бүүе хүдөөлүүлээ гэжэ «Аш-Ш[…] газетэ бэшэнэ. Хүдөөлүүлэгш[…] часай туршада городой үйлс[…] дээр ябаа. Мүн ООН-эй штаб[…] тирын хажуугаар гараһан б[…] Мухаммед Эль-Мушарефын […] лын хажууда гашуудалай ми[…] боложо, олон хүн үгэ хэлээ.

ООН-эй сэрэгэйхид амгалан[…] ниие буудаба гэжэ Египедэй […] ниитэ ехээр зэбүүрхэн дураа […] жа байна.

«Аль-Гумхурия», «Аль-Ахр[…] «Аль-Маса» газетэнүүд түрүү б[…] гүүд соогоо ООН-эй сэрэгэй[…] ябуулгые буруушаагаад, эдлэх[…] хэеэ дабахагүйень, мүн поли[…] скэ хэрэгүүдтэ оролсонгүй, ОО[…] Генеральна Ассамблейн ре[…] цяар тодорхойлогдоһон уял[…] дүүргэхыень ООН-эй сэрэгэйх[…] уряална.

Газа шадар Египедэй захи[…] тогтоохо гэжэ шиидхэгдэһэнһэ[…] шо, ООН-эй сэрэгэйхид Газа[…] дарые Синайска хахад аралтай […] боогүй болгохо гэжэ оролдоно.

ООН-эй сэрэг Газын урда […] шабын түмэрөөр хаалта хэжэ […] нютагта минэнүүдые табиха […] бэлэдхэл хэнэ.

Рафахта байрлаһан Швецин[…] рэгүүд Газа нютагһаа хүнэй га[…] мүн тэндэ орохо ябадалда […] ушарруулна гэжэ «Аль-Гумху[…] газетэ бэшэнэ.

Редакторай түлөө С. БАДМ[…]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00374. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 1327.